

Parlamentar ve Başkanlık Sistemiyle Yönetilen Ülkelerde Gelir Dağılımı Eşitsizliği ve Yoksulluk

H. EMRE BAĞÇE*
emrebagce@yahoo.com

Özet: Bu makalede parlamenter, başkanlık ve yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk bakımından incelenmektedir. Bu şekilde, yönetim sistemlerinin avantaj veya dezavantajlarına dair hipotetik tartışmaların aşılması, somut araştırma sonuçları üzerinden yönetim sistemlerinin niteliğine dair daha rafine bilgiye ulaşılması amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk kısmında, dünyada hangi ülkelerin parlamenter sistemle, hangilerinin başkanlık ve yarı başkanlık sistemleriyle yönetildiği belirlenmiş ve tasnif edilmiştir. İkinci bölümde, yüz elliden fazla ülkenin gelir dağılımı eşitsizliği - Gini Endeksi (Dünya Bankası tahmini) yönetim sistemlerine göre gözden geçirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Üçüncü bölümde ise Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişme Girişimi'nin Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'ndeki yüz bir ülkenin yoksulluk seviyesi rakip siyasi sistemlere bağlılıkları açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, parlamenter sistemle yönetilen ülkelerde gelir dağılımı eşitsizliğinin daha az olduğu, bu ülkelerin benzer şekilde yoksulluk açısından da daha olumlu durumda olduğu tespit edilmiştir. Başkanlık ve yarı başkanlık ülkelerinin ise bilakis her iki kategoride de olumsuz durumda bulunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Parlamenter sistem, Başkanlık sistemi, Yarı başkanlık sistemi, Gelir dağılımı eşitsizliği, Gini endeksi, Yoksulluk.

Giriş

BM'ye tam üye sıfatıyla kayıtlı 193 ülke bulunuyor; Hong Kong, Kuzey Kıbrıs, Porto Riko, Filistin, Makao gibi bağlı, özerk veya kısmen tanınmış ülkeler hesaba katıldığında dünyadaki ülke sayısı 200'ü aşmaktadır. Ülkelerin rejimlerinden veya yönetim sistemlerinden söz edildiğinde monarşi veya cumhuriyet, başka ayrımlara göre demokratik veya otoriter/totaliter rejimler şeklinde sınıflandırmalar yapılmaktadır. Antik dönemlerden itibaren yönetimlere dair monarşi, aristokrasi (bazen oligarşi) ve demokrasi ayrımı yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu sınıflamalarda iktidarın dayandığı temel, halkın katılımı ve kamu yararı gibi faktörler belirleyici olmaktadır. Öyle ki, Platon ve Aristoteles'te nicelik olarak yönetime katılan kişi sayısı kadar

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Bu çalışmada ele alınan meseleler yazarın *Parlamentar Sistem mi, Başkanlık mı?: Yoksulluktan Hukukun Üstünlüğüne Ülkelerin Dünyadaki Yeri* (İstanbul: Gonca Yayınevi), 2016 başlıklı eserinde kapsamlı şekilde incelenmiştir. Bu makalede bilgiler gözden geçirilmiş, yeni eklenen tablo ve grafiklerle yönetim sistemleri arasında daha fazla karşılaştırma imkânı sağlanmıştır.

yönetimin halkın tümünün, yani kamunun, yararını gözetip gözetmemesi, yasalara saygılı olup olmaması gibi nitelikler yönetimleri ayrıştırmak için vazgeçilmez görülmüştür. Yeniçağ ile birlikte yönetimler monarşi, aristokrasi, demokrasi şeklinde sadece yönetimde bulunan kişi sayısına bakılarak tarif edilmeye başlanmıştır. Ancak cumhuriyetin yaygınlaşması sonucu bu ayırım yönetimleri sınıflandırmak ve tarif etmek açısından yetersiz kalmıştır. Bu kapsamda yönetim içinde özellikle yasama ve yürütme ilişkilerinin düzenlenişine göre tasnifler gelişmiştir. Parlamenter, başkanlık veya yarı başkanlık olarak nitelenen ülkelerin, kimi yerleşik kimi zayıf olmakla birlikte, cumhuriyet ve demokrasi çatısı altında yer aldığı söylenebilir. Elbette bu, o ülkelerin iç karışıklıklar, isyanlar, darbeler yaşamayacağı veya otoriter sapmalar göstermeyeceği anlamına gelmiyor. Bu bakımdan demokratik ve otoriter/totaliter ayırımını her zaman göz önünde bulundurmak gerekiyor. Parlamenter ve başkanlık sistemi esas olarak yürütmenin belirlenmesine, konumuna ve yasama ile ilişkilerine göre şekil alır. Bir ülkede parlamenter, başkanlık veya yarı başkanlık sistemine dair tercihler, o ülkedeki siyasi kurumsallaşma biçimini ve siyasi kültürü şekillendirir; siyasetin işleyişini ve sonuçlarını derinden etkiler.

Bu makalede ülkelerin uyguladıkları yönetim sistemi ile toplumdaki gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk durumu arasındaki ilişki değerlendirilecektir. Yani yönetim sistemlerine göre ülkelerin gelir dağılımı eşitsizliği seviyesinin ne olduğu; yoksulluğun hangi boyutlarda bulunduğu sorusuna cevap aranacaktır. Bu soruya cevap verebilmek için öncelikle her bir yönetim sisteminde hangi ülkelerin bulunduğu tespit edilecektir. İkinci bölümde yönetim sistemlerine göre dünyada gelir dağılımı eşitsizliği, üçüncü bölümde ise yönetim sistemlerine göre ülkelerin yoksulluk durumu ele alınacaktır. Gelir dağılımı eşitsizliğini belirlemek amacıyla esas olarak Dünya Bankası'nın 2015 Gini Endeksi'nden yararlanılacaktır. Dünyada yoksul ülkelerin yönetim sistemlerine göre durumunu tespit edebilmek amacıyla da, Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişme Girişimi (Oxford Poverty and Human Development Initiative - OPHI) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişme Raporu tarafından hazırlanan Çok Boyutlu Küresel Yoksulluk Endeksi kullanılacaktır¹. Her iki bölümde endekste yer alan tüm ülkelerin analizine ek olarak, üç yönetim sisteminden tabakalı olarak seçilen 25'er ülkenin (toplam 75 ülke) verileri üzerine ikinci bir analiz gerçekleştirilecektir. Bu yolla, yönetim sistemlerinin performanslarına dair daha rafine sonuçlara ulaşılabilecektir. Çalışmada ayrıca Türkiye'nin endeksteki yerine ve gelir dağılımı eşitsizliği bakımından ne durumda olduğuna kısaca değinilecektir.

Endeks değerlerinin yönetim sistemlerine göre ayrıştırılarak incelenmesi literatüre özgün ve önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu yolla, 'yönetim sistemleri nedir', 'avantaj veya dezavantajları nelerdir' şeklindeki kitabı, birçok durumda hipotetik ve ideolojik tartışmaların ötesine geçilebilecektir. Yönetim sistemlerinin ürettiği sonuçların ayrıntılı analiziyle yönetim sistemlerinin yapı, işleyiş ve niteliğine dair daha sağlıklı değerlendirme yapma imkânı doğacaktır.

1 Ülkelerin, karşılaştırma yapmaya imkân verecek şekilde, yönetim sistemlerine göre sınıflanmış verileri makalenin sonunda Tablo 5 ve Tablo 6'da yer almaktadır.

1. Dünyada Hangi Ülkeler Nasıl Yönetiliyor?

Ülkelerin yönetim sistemlerine göre tasnif edilmesi hayli uğraş gerektiren bir iş. Bunun birçok nedeni bulunmaktadır; en başta ise ülkelerin yaşadığı değişiklikler gelmektedir. Tarihsel seyir içinde olağan veyahut olağan dışı koşullarda ülkelerin yönetim sistemleri değişmekte, dönüşmektedir. Ayrıca yönetim sistemlerine yönelik tasnifler bazen sınırlı düzeyde kalmakta, bazen de hatalar ihtiva edebilmektedir. Güncel veriler dikkate alındığında, 86 ülkenin parlamenter sistemle, 59 ülkenin başkanlıkla, 41 ülkenin ise yarı başkanlıkla yönetildiği görülmektedir².

Parlamenter sistemde, yürütme parlamento içinden belirlenmekte, kabine parlamentoya karşı sorumlu kılınmaktadır. Genel olarak bakanlar ve özelde başbakan milletvekili oldukları için, başbakan eşitler arasında birinci rolü oynamaktadır. Bu durum beraberinde hükümet üyelerinin hem tek tek, hem de ortak sorumluluğunu getirmektedir. Cumhurbaşkanı parlamenter sistemde devlet başkanı sıfatıyla yasama-yürütme-yargı kuvvetleri arasında dengeleyici ve uzlaştırıcı bir rol oynamakta hem de yürütme içinde gücü dengelemek ve denetlemek için ayrıca sembolik bir rol oynamaktadır. Bu nedenlerle parlamenter sistemlerde cumhurbaşkanının rolü parlamenter sistemin beşiği sayılan İngiltere’de kral veya kraliçenin oynadığı role denk bulunmaktadır; sembolik, törensel, toplumda ve kurumlar arasında birleştirici, uzlaştırıcı bir konum. Yasama-yürütme arasında ve yürütmenin kendi içindeki bu tür yumuşak düzenlemelerden dolayı parlamenter sistemde yasama-yürütme ilişkileri esnekler. Parlamenter sistem ile başkanlık sisteminin farklarını görmek için başkanlık sisteminin ayırt edici özelliklerine bakmak gerekir: Başkanlık sisteminde yasama ve yürütme ayrı seçimlerle ve belirli süreler için belirlenir; bu sistemde başbakan başkanlığında parlamento içinden seçilen ve parlamentoya karşı sorumlu olan bir bakanlar kurulu bulunmaz, yani yürütme tek kişide toplanır. Yarı başkanlık sistemleri ise başkanlıktan ziyade parlamenter sistem içinde yer alır. Temel farklılığı yürütme içinde cumhurbaşkanı ile başbakan arasındaki güç dengesinin cumhurbaşkanı lehine ağırlık kazanmasıdır. Yani yarı başkanlık sistemlerinde cumhurbaşkanı sembolik olmaktan ziyade yürütmenin başı olarak etkili bir rol oynar. Başbakan ve bakanlar kurulu ikinci konumda kalır³.

Parlamenter sistemde cumhurbaşkanı, Almanya ve İtalya’da olduğu gibi parlamento tarafından seçildiği gibi, Avusturya, İzlanda, Finlandiya gibi örneklerde olduğu gibi halk tarafından doğrudan seçimlerle de belirlenebilir. Bazı akademisyenler cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini yarı başkanlık sistemi olarak sunma eğilimi göstermektedir; hâlbuki seçimden ziyade yukarıda belirtildiği üzere cumhurbaşkanının oynadığı rol parlamenter ve yarı başkanlık sistemi arasındaki farkı meydana getirmektedir. Hatta bir dönemler yarı başkanlık sistemi içinde sayılan Polonya ve

2 Bkz., Bağce, *Parlamenter Sistem mi, Başkanlık mı?*, 25-27.

3 Bağce, *Parlamenter Sistem mi, Başkanlık mı?*, 1. Bölüm: “Ülkeler ve Yönetim Sistemleri”, 15-29; yönetim sistemlerine dair ayrıca bkz., H. Emre Bağce, “Parlamenter ve Başkanlık Sistemiyle Yönetilen Ülkelerde İstikrar Durumu”, *Köprü*, 136 (2016): 23-36; H. Emre Bağce, “The Role of Political Institutions in Tackling Political Fragmentation and Polarization: Presidentialism versus Parliamentarism”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3/1 (2002): 147-162; Tuğrul Korkmaz, “Hükümet Sistemleri ve Türkiye Üzerine Bir Analiz”, *Akademik Hassasiyetler Dergisi* 3/6 (2016): 43-57.

Finlandiya gibi ülkelerin Avrupa Birliği sürecinde yarı başkanlıktan parlamenter sisteme geçişlerinin gösterdiği üzere⁴, parlamenter ülkelerde sembolik monarşiler dışında meclis veya halk tarafından seçilen ve sembolik rol oynayan cumhurbaşkanları bulunmaktadır⁵.

Aşağıdaki listeden ve makalenin sonunda yer alan Liste 4'ten takip edileceği üzere, başta Avrupa ülkeleri, Kanada, Japonya olmak üzere dünyada irili ufaklı pek çok ülke parlamenter sistemi benimsemiştir.

Liste 1. Parlamenter Sistemle Yönetilen Ülkeler

Almanya	Hindistan	Malta
Andorra	Hollanda	Marşal Adaları ⁶
Antigua ve Barbuda	Irak	Mauritius
Arnavutluk	İngiltere	Moldova
Avustralya	İrlanda	Monako
Avusturya	İspanya	Nauru ⁷
Bahamalar	İsrail	Nepal
Bahreyn	İsveç	Norveç
Bangladeş	İsviçre ⁸	Pakistan
Barbados	İtalya	Papua Yeni Gine
Belçika	İzlanda	Saint Kitts ve Nevis
Belize	Jamaika	Saint Lucia
Birleşik Arap Emir.	Japonya	Saint Vincent ve Grenadinler
Bosna Hersek	Kamboçya	Samoa
Botsvana	Kanada	San Marino
Bulgaristan	Karadağ	Singapur ⁹
Butan	Kırgızistan	Slovakya
Çek Cumhuriyeti	Kiribati	Slovenya ¹⁰

4 Bu hususta, BM ile benzer bir statüde bulunan Parlamentolar Arası Birliğin (PAB) veri tabanı muhtemel karışıklıkları giderecek niteliktedir. Makalenin sonunda Liste 4'te "Parlamentolar Arası Birlik Verilerine göre Avrupa Ülkelerinin Yönetim Sistemi" yer almaktadır. Bu listede Avrupa ülkelerinin birkaç istisna dışında parlamenter sistemi benimsediği görülmektedir. Buna rağmen, bu çalışmada Polonya'nın eski tasniflerde yarı başkanlık içinde sayılması da göz önüne alınarak yarı başkanlık ülkeleri arasında değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarında bu hususun nasıl bir etkide bulunacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

5 Bağçe, *Parlamenter Sistem mi, Başkanlık mı?*, 15 vd. Bağçe, "Parlamenter ve Başkanlık Sistemiyle..."

6 William Roberts Clark, Matt Golder, Sonja Nadenichek Golder, *Principles of Comparative Politics*, 2. Baskı, Los Angeles, London, New York: Sage Publications, 2013, 465.

7 "Government", The Government of the Republic of Nauru, <http://www.naurugov.nr/government.aspx>, (Erişim: 4 Şubat 2016). Ayrıca, bkz. "Information about the President's Office", The Government of the Republic of Nauru, <http://www.naurugov.nr/government/the-president's-office.aspx>, (Erişim: 4 Şubat 2016). Başbakan'ın başkan terimi ile anılıyor olması okuru yanıltmamalı. Ülke başkanlıkla değil, parlamenter sistem ile yönetilmektedir.

8 "Switzerland's Political System", The Federal Council: The Portal of the Swiss Government, <https://www.admin.ch/gov/en/start/federal-council/political-system-of-switzerland.html>, (Erişim: 2 Şubat 2016). Roberto Gándara Sánchez, "Parliamentary and Presidential Systems", Puerto Rico Encyclopedia, <http://www.encyclopediapr.org/ing/article.cfm?ref=13010903>, 11 Eylül 2014 (Erişim: 2 Şubat 2016).

9 "Organisation Structure", Parliament of Singapore, <https://www.parliament.gov.sg/organisation-structure>, (Erişim: 3 Şubat 2016).

10 "State: Political System", Slovenia.Si, <http://www.slovenia.si/slovenia/state>, (Erişim: 5 Şubat 2016). "Political System", Government of the Republic of Slovenia, http://www.vlada.si/en/about_slovenia/political_system,

Danimarka	Kosova	Solomon Adaları
Dominika	Kuveyt	Tayland
Estonya	Lesoto	Tonga
Etiyopya	Letonya	Trinidad ve Tobago
Fas	Lihtenştayn	Tuvalu
Fiji	Litvanya	Türkiye
Finlandiya	Lübnan	Ürdün ¹¹
Grenada	Lüksemburg	Vanuatu
Guyana	Macaristan	Yeni Zelanda
Güney Afrika	Makedonya	Yunanistan
Hırvatistan	Malezya	

Yarı başkanlıkla yönetilen ülkeler büyük ölçüde Fransa, Portekiz ve geçmişte bu ülkelerin sömürgesi olan ülkelere meydana gelmektedir. Yarı başkanlık içinde tasnif edilen Polonya yarı başkanlıktan parlamenter sisteme doğru geçiş yapmış, AB'nin büyük çoğunluğunda olduğu gibi parlamenter sistem içinde yer almıştır. Sovyet Bloğunun dağılmasından sonra yarı başkanlıkla yönetilen Kırgızistan ise 2000'li yıllarda yaşadığı siyasi karışıklıklardan sonra cumhurbaşkanının yetkilerini sembolik bir rolle sınırlandırarak parlamenter sisteme geçmiştir. Asya ülkelerinden Moğolistan halen yarı başkanlıktan parlamenter sisteme doğru bir süreç yaşamaktadır¹².

Liste 2. Yarı Başkanlık Sistemiyle Yönetilen Ülkeler

Burkina Faso	İran ¹³	Romanya
Cezayir	Kamerun ¹⁴	Rusya
Cibuti ¹⁵	Kuzey Kıbrıs	Sao Tome ve Principe
Çin ¹⁶	Madagaskar	Senegal
Demokratik Kongo	Mali	Sırbistan
Doğu Timor	Mısır	Sri Lanka
Ermenistan ¹⁷	Moğolistan	Suriye
Filistin	Moritanya	Tanzanya ¹⁸

(Erişim: 5 Şubat 2016).

11 "Prime Ministry", The Hashemite Kingdom of Jordan: The Official Site of the Jordanian e-Government, http://www.jordan.gov.jo/wps/portal/!ut/p/b1/04_SjzQ0tjS1NLYwNNCP0I_KSyzLTE8syczPS8wB8aPM4sMsvS3Cv-N0NDSw83C0MPL0MjMx8zZ2MDVwN9YNT8_RzoxwVAdrPvkU!/?nameEntity=The%20Prime%20Ministry, (Erişim: 3 Şubat 2016).

12 Ayrıntılar ve dünyadaki eğilim için bkz., Bağçe, *Parlamenter Sistem mi, Başkanlık mı?*, 1. Bölüm: "Ülkeler ve Yönetim Sistemleri", 15 vd. Bağçe, "Parlamenter ve Başkanlık Sistemiyle...".

13 "Islamic Republic of Iran: An Islamic Popular System (13)", Iran English Radio, <http://english.trib.ir/analysis/articles2/item/169658-islamic-republic-of-iran,-an-islamic-popular-system-13>, (Erişim: 2 Şubat 2016). Lowell Barrington, *Comparative Politics: Structures and Choices*, 2. Baskı, Wadsworth: Cengage Learning, 2012, 26.

14 "Government", Services du Premier Ministre du Cameroun, <http://www.spm.gov.cm/en/government.html>, (Erişim: 5 Şubat 2016).

15 "Djibouti: Government", Global Edge, Michigan State University, <http://globaledge.msu.edu/countries/djibouti/government>, (Erişim: 4 Şubat 2016).

16 Barrington, *Comparative Politics*, 188.

17 "Government System", The Government of the Republic of Armenia, <http://www.gov.am/en/gov-system>, (Erişim: 6 Şubat 2016).

18 "The Cabinet: 12 December 2015 – Present", Embassy of Tanzania, Germany, <http://www.tanzania-gov.de/tanzania/the-cabinet>, (Erişim: 2 Şubat 2016).

Fransa	Namibya ¹⁹	Tayvan ²⁰
Gabon	Nijer	Togo
Gine Bissau	Orta Afrika	Tunus
Gürcistan	Peru ²¹	Ukrayna
Haiti	Polonya	Yeşil Burun
Hong Kong	Portekiz	

Dünyada 59 ülke başkanlık sistemiyle yönetilmektedir. Bu ülkelerin ağırlıklı kısmı Latin Amerika, Afrika, Orta Asya ile Filipinler²² ve Endonezya gibi Asya Pasifik ülkelerinden oluşmaktadır.

Liste 3. Başkanlık Sistemiyle Yönetilen Ülkeler

Afganistan	Gine	Nikaragua
Amerika Bir. Dev.	Guatemala	Özbekistan
Angola ²³	Güney Kore	Palau
Arjantin	Güney Sudan	Panama
Azerbaycan ²⁴	Honduras	Paraguay
Belarus	Kazakistan	Porto Riko
Benin	Kenya	Ruanda
Bolivya	Kıbrıs	Seyşeller
Brezilya	Kolombiya	Sierra Leone
Burundi	Komor	Sudan
Çad	Kongo	Surinam
Dominik Cum.	Kosta Rika	Şili
Ekvator	Liberya	Tacikistan
Ekvator Ginesi	Malavi	Türkmenistan
El Salvador	Maldivler	Uganda
Endonezya	Meksika	Uruguay

19 "Executive Branch", Government of Namibia, <http://www.gov.na/executive>, (Erişim: 6 Şubat 2016).

20 Benjamin Reilly, "Semi-presidential democracy in East Asia", East Asia Forum: Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific, <http://www.eastasiaforum.org/2008/11/08/semi-presidentialism-and-democratic-development-in-east-asia-grows> (Erişim: 2 Şubat 2016).

21 Matthew Søberg Shugart, "Semi-Presidential Systems: Dual Executive And Mixed Authority Patterns", *French Politics*, 2005, 3, 323-351. Robert Elgie, "What is Semi-Presidentialism and Where is It Found?", Robert Elgie ve Sophia Moestrup (ed.), *Semi-Presidentialism Outside Europe: A Comparative Study*, London, New York: Routledge, 2007. Clark vd. ise Peru'yu başkanlık sistemi içinde sınıflandırmaktadır, bkz., Clark, Golder ve Golder, *Principles of Comparative Politics*, 465.

22 Parlamenter sistemle yönetilen Malezya ile başkanlık sistemi ile yönetilen Filipinler üzerine istikrar konusunda yapılmış bir çalışma için bkz., Bağcı, "The Role of Political Institutions..."

23 "Government: Overview", Embassy of Angola Washington D.C., <http://www.angola.org/index.php?page=overview>, (Erişim: 2 Şubat 2016). "Angola Country Profile", BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13036732>, 11 Ocak 2016, (Erişim: 2 Şubat 2016). "Angola", Freedom House, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/angola>, (Erişim: 2 Şubat 2016).

24 "General Information on the Political System of AR", Azerbaycan Respublikasının Ali Mahkemesi, <http://www.supremecourt.gov.az/en/static/view/1>, (Erişim: 2 Şubat 2016).

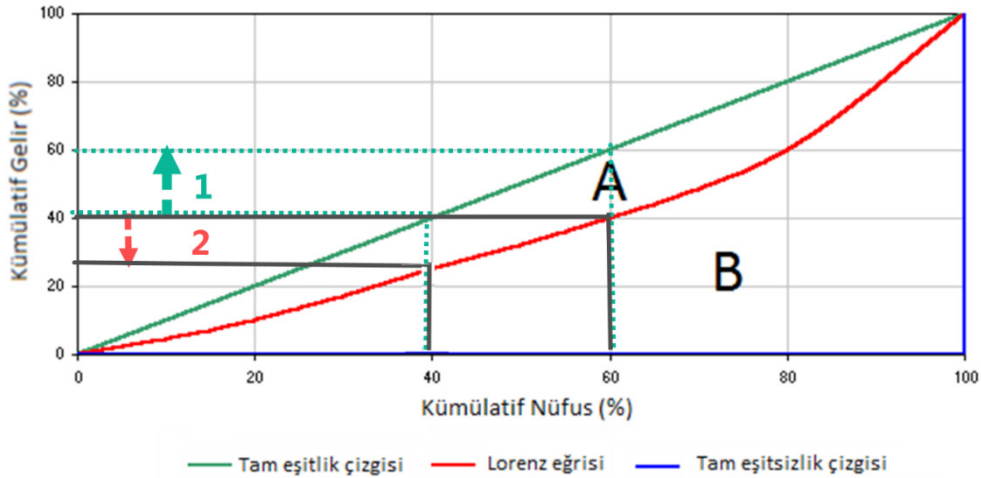
Fildişi Sahili ²⁵	Mikronezya ²⁶	Venezuela
Filipinler	Mozambik	Zambiya
Gambiya	Myanmar (Burma)	Zimbabve
Gana ²⁷	Nijerya	

2. Yönetim Sistemlerine Göre Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Ülkelerin gelir dağılımı eşitliği bakımından ne durumda olduğunu ölçmek için Gini endeksinden yararlanılmaktadır. Endeks İtalyan istatistikçi ve sosyolog Corrado Gini tarafından geliştirilmiş olduğu için bu adla anılmaktadır. Milli gelirin kişiler veya hane halkı arasında dağılımında tam eşit dağılıma ne ölçüde yaklaştığını veya ne ölçüde saptığını belirler. Teknik olarak, Gini endeksi veya katsayısı Lorenz eğrisinin²⁸ üstündeki alanın, hipotetik tam eşitlik çizgisinin altında kalan üçgen alana bölünmesiyle bulunur. Yani,

Gini Endeksi = (Alan A) / (Alan A + Alan B) formülü ile hesaplanmaktadır.

Grafik 1. Lorenz Eğrisi ve Gini Endeksi

Gini Endeksi'nde 0 değeri tam eşitliği, 1 veya 100'lük sisteme göre 100 değeri ise tam eşitsizliği ifade eder. Yukarıda yer alan grafikte, örneğin, nüfusun yüzde 40-60 arasındaki yüzde 20'lik diliminin 1 no'lu aralıktaki yüzde 20'lik geliri değil, 2 no'lu aralıktaki daha küçük bir gelir dilimini aldığı görülmüyor. Yine grafikte, nüfusun yüz-

25 "Côte D'ivoire: Public Administration Country Profile", United Nations Division for Public Administration and Development Management (DPADM), Department of Economic and Social Affairs (DESA), September 2007, Çevrimiçi: <http://unpan1.un.org/intrados/groups/public/documents/un/unpan028168.pdf>, (Erişim: 2 Şubat 2016).

26 "Executive Branch", Government of the Federated States of Micronesia, <http://www.fsmgov.org/ngovt.html>, (Erişim: 3 Şubat 2016).

27 "The Executive Powers of State", The Presidency, Republic of Ghana, <http://www.presidency.gov.gh/executive>, (Erişim: 3 Şubat 2016).

28 Lorenz eğrisi ile ilgili bilgi için bkz., Joseph L. Gastwirth, "The Estimation of the Lorenz Curve and Gini Index", *The Review of Economics and Statistics*, 54/ 3 (1972): 306-316. Lorenz eğrisiyle ilgili bir örnek için bkz., TÜİK, "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2012: En Zengin Kesimin Geliri En Yoksul Kesimin Gelirinin 8 Katı Oldu", Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 13594, 23 Eylül 2013, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13594> (Erişim: 19 Ekim 2016).

de 60'ının toplam gelirin ancak yüzde 40'ını aldığı, öte yandan nüfusun yüzde 80-100 dilimindeki yüzde 20'lik kısmın toplam gelirin yüzde 40'ına sahip olduğu görülüyor. Gelirin tam eşit dağıtılması durumunda Lorenz eğrisi tam eşitlik çizgisi ile örtüşeceğinden Gini endeksinin değeri 0 olacaktır. Tam eşitsizlik halinde ise Lorenz eğrisi mavi çizgi ile örtüşeceğinden Gini katsayısı 1 olacaktır, diğer bir ifadeyle öyle bir durumda hipotetik olarak o ülkede bir tek kişi tüm gelire sahip olacaktır.

Çalışmada Dünya Bankası'nın 2015 Gini Endeksi tahminleri²⁹ kullanılmış; fakat beş ülkeyle ilgili eksik veya daha güncel veriler diğer uluslararası kaynaklardan derlenmiştir³⁰.

a) 161 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Çalışma kapsamında 161 ülkenin gelir dağılımı incelenmiştir. Tablo 1'de yönetim sistemlerine göre sınıflandırılmış ülke bilgileri, ortalama endeks değerleri, ortalama altında ve üstünde kalan ülke sayıları ile oranları yer almaktadır. Yönetim sistemlerine göre ülkelerin dünyadaki sırası ve endeks değerleri ise makalenin sonunda, Tablo 5'ten takip edilebilir.

Tablo 1. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Sonuçlar (161 Ülke)

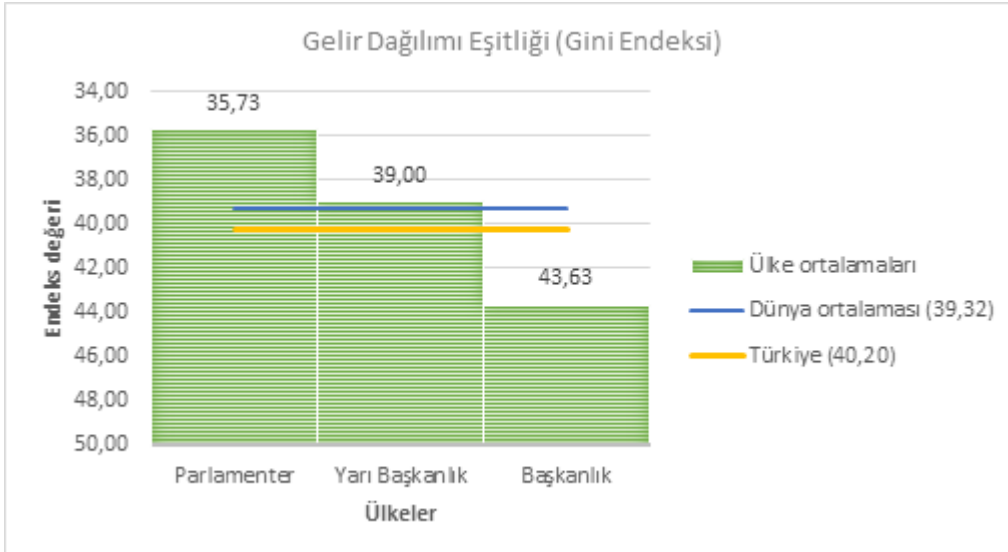
Yönetim sistemi	Ülke sayısı	Ortalama	Ortalama üstündeki ülke sayısı	Ortalama üstündeki ülke oranı	Ortalama altındaki ülke sayısı	Ortalama altındaki ülke oranı	Ortalama üstündeki ülkeler içindeki payı	Ortalama altındaki ülkeler içindeki payı
Parlamenter	64	35,73	48	75	16	25	55,81	21,33
Yarı Başkanlık	38	39	21	55,26	17	44,74	24,42	22,67
Başkanlık	54	43,63	14	25,93	40	74,07	16,28	53,33
Diğer	5	41,02	3	60	2	40	3,49	2,67
Dünya	161	39,32	86		75		100	100

Gini Endeksi'ne göre gelir dağılımı eşitsizliği ölçülen 161 ülke içinde parlamenter sistemle yönetilen ülkeler 35,73 ve yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler 39 ortalama ile 39,32 olan dünya ortalamasının üstünde yer almaktadır. Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler ise 43,63 ortalama ile dünya ortalamasının altında kalmaktadır.

29 "2015 World Development Indicators: Distribution of Income or Consumption", The World Bank, <http://wdi.worldbank.org/table/2.9>, Son Güncelleme: 16.12.2015. (Erişim: 26 Ocak 2016).

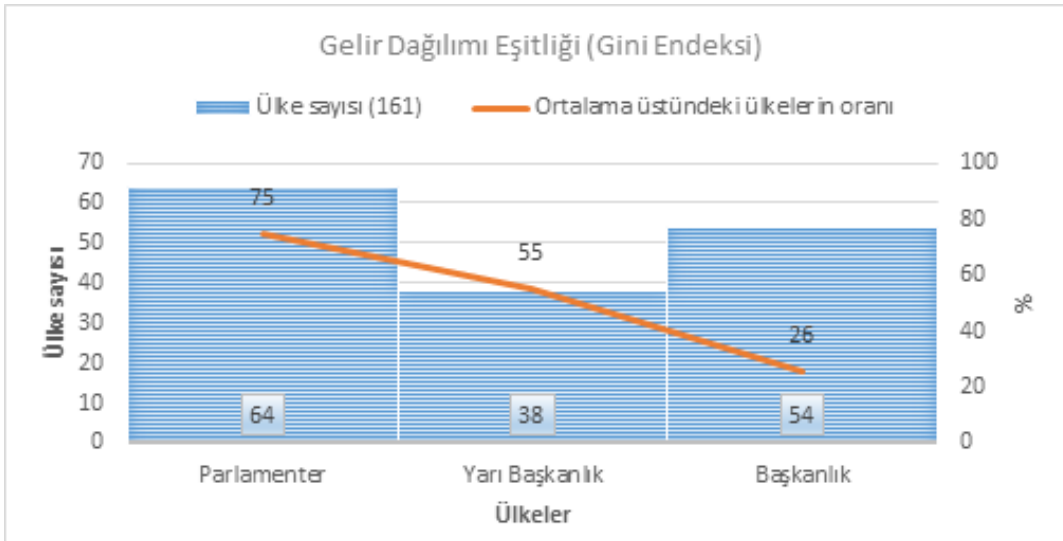
30 Afganistan, Azerbaycan, Katar ve Güney Sudan'ın Gini Endeksi bilgileri için bkz., "Income Gini Coefficient", United Nations Development Programme, Human Development Reports, <http://hdr.undp.org/es/content/income-gini-coefficient>, (Erişim: 28 Ocak 2016). Zimbabwe'nin Gini Endeksi bilgisi için bkz., "Distribution of Family Income - Gini Index", CIA The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2172.html>, (Erişim: 5 Şubat 2016).

Grafik 2. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülke Ortalamaları

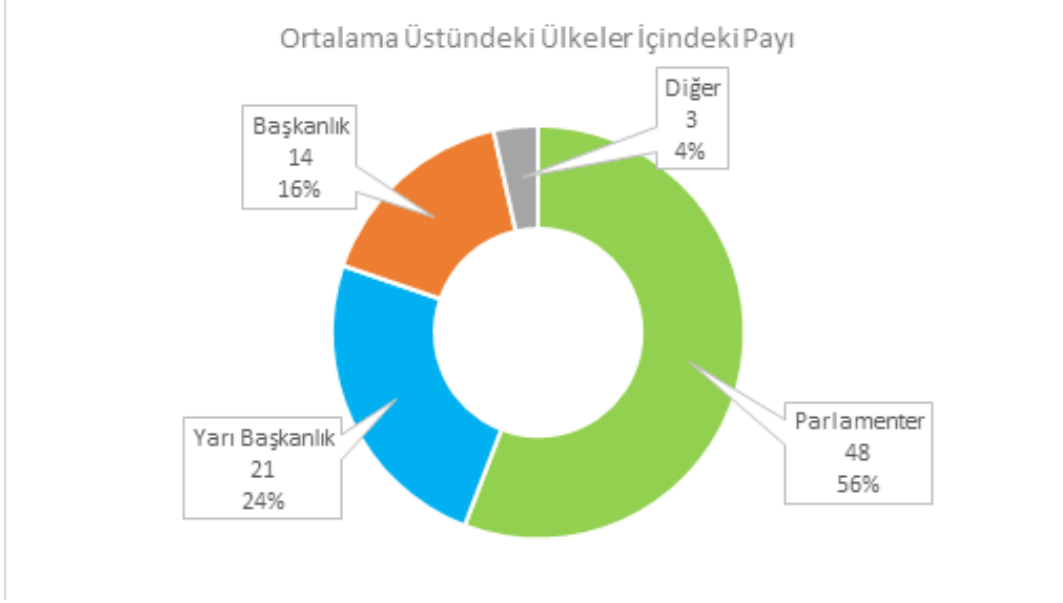
Türkiye Gelir Dağılımı Eşitliği Endeksi'nde 40,2 puan ile parlamenter ve yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin ve dünya ortalamasının altında bulunmaktadır. Ancak başkanlık ülkelerinin üzerinde yer almaktadır.

Grafik 3. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ortalama Üstündeki Ülkelerin Oranı

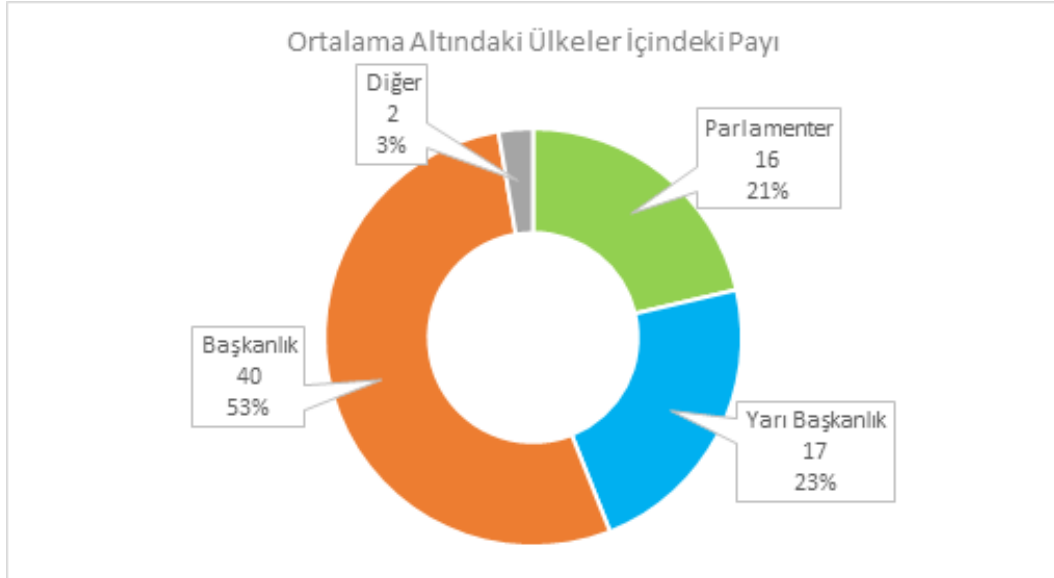

Gini Endeksi'nde, parlamenter sistemle yönetilen ülkelerin yüzde 75'i, yarı başkanlıkla yönetilenlerin yüzde 55'i ve başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin yüzde 26'sı dünya ortalamasını aşıyor.

Grafik 4. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Üstündeki Ülkeler İçindeki Payı

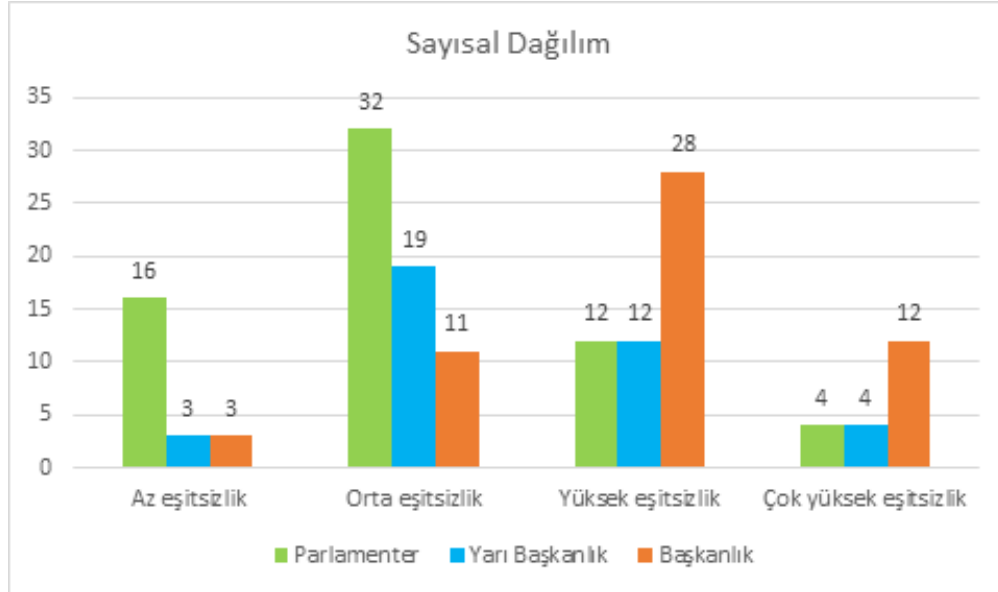
Grafik 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Altındaki Ülkeler İçindeki Payı

Ortalama üstündeki ülkeler içinde parlamenter sistemin payı yüzde 56, başkanlık sisteminin ise yüzde 16'dır. Ortalama altındaki ülkelerde parlamenter sistemle yönetilen ülkeler yüzde 21 ile görece düşük paya sahip; başkanlık sistemi ile yönetilen ülkeler ise yüzde 53 ile gelir dağılımı eşitsizliğinin en yoğun yaşandığı grubu oluşturuyor.

Her bir yönetim içinde kaç ülke bulunduğu kadar bu ülkelerin gelir dağılımı eşitsizliğinde hangi düzeylerde olduğu da önemlidir. Aşağıdaki grafik yönetim sistemlerini bu bakımdan mukayese etmeye imkân vermektedir.

Grafik 6. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Dağılımı ve Eşitsizlik Seviyesi

64 parlamenter ülkenin ağırlıklı kısmı (48 ülke) gelir dağılımı bakımından az veya orta eşitsizlik seviyesinde bulunurken, 54 başkanlık ülkesinin büyük kısmı (40 ülke) gelir dağılımında yüksek veya çok yüksek eşitsizlik seviyesinde yer almaktadır.

b) 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Tablo 2'de gelir dağılımı eşitliği konusunda her üç yönetim sisteminin *en az eşitsizliğe sahip* ilk 25 ülkesine ait veriler yer alıyor. 161 ülke arasında dünya ortalaması 39,32 iken tabakalı olarak seçilen 75 ülkenin gelir dağılımı eşitliği endeksi ortalaması 33,40 olmaktadır.

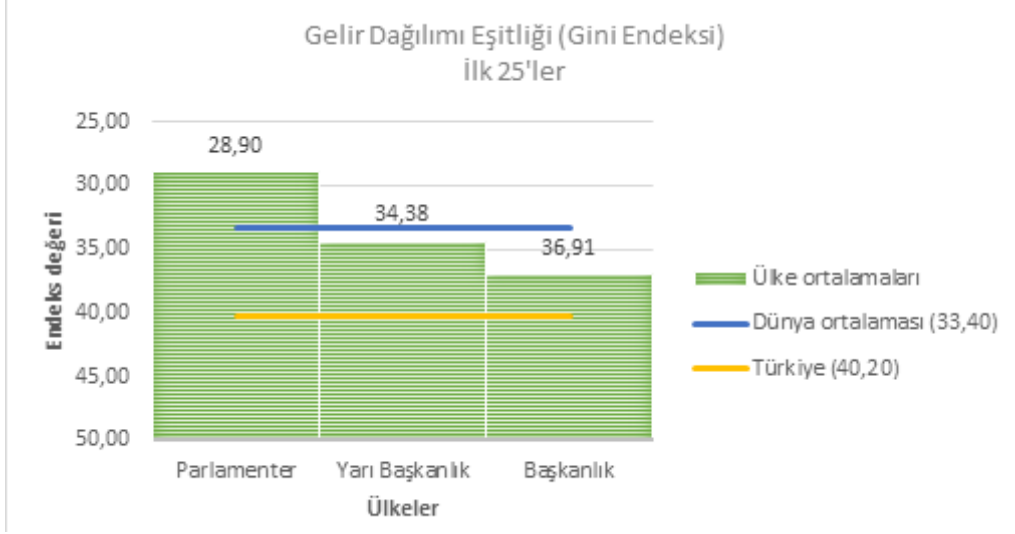
Tablo 2. 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülke Ortalamaları

Yönetim sistemi	Ülke sayısı	Ortalama	Ortalama üstündeki ülke sayısı	Ortalama üstündeki ülke oranı	Ortalama altındaki ülke sayısı	Ortalama altındaki ülke oranı	Ortalama üstündeki ülkeler içindeki payı	Ortalama altındaki ülkeler içindeki payı
Parlamenter	25	28,90	25	100	0	0	60,98	0
Yarı Başkanlık	25	34,38	11	44	14	56	26,83	41,18
Başkanlık	25	36,91	5	20	20	80	12,20	58,82
75 Ülke	75	33,40	41		34		100	100

Parlamenter ülkeler 28,90 ortalama ile 33,40 olan 75 ülke ortalamasının üzerinde yer alıyor. Yarı başkanlık sistemi ile yönetilen ülkeler 34,38 ortalama ile dünya ortalaması

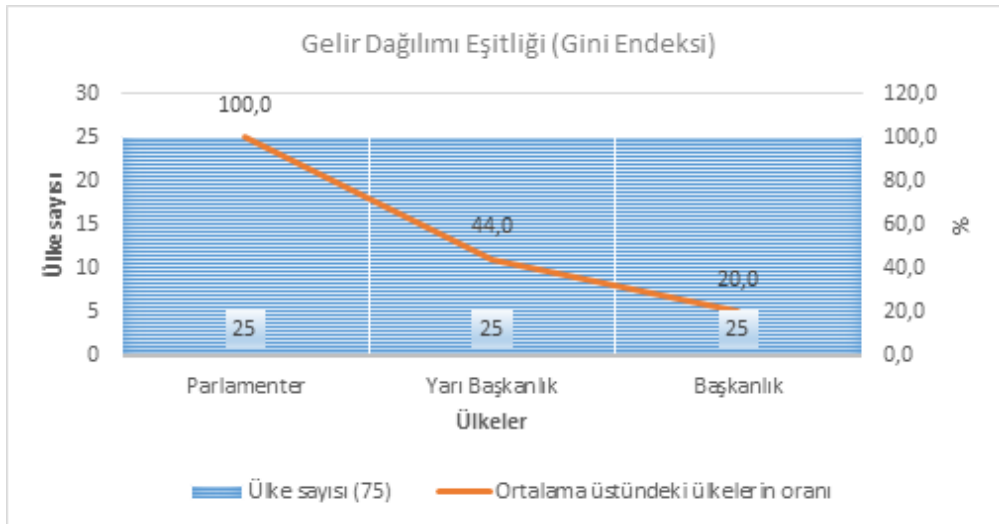
sının altında kalıyor. Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler ise yüzde 36,91 ortalama ile yarı başkanlık sisteminin de altında bulunuyor. 75 ülke içinde ortalama üstündeki 41 ülkenin 25'ini parlamenter ülkeler, 11'ini yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler ve 5'ini başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler oluşturuyor.

Grafik 7. 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülke Ortalamaları

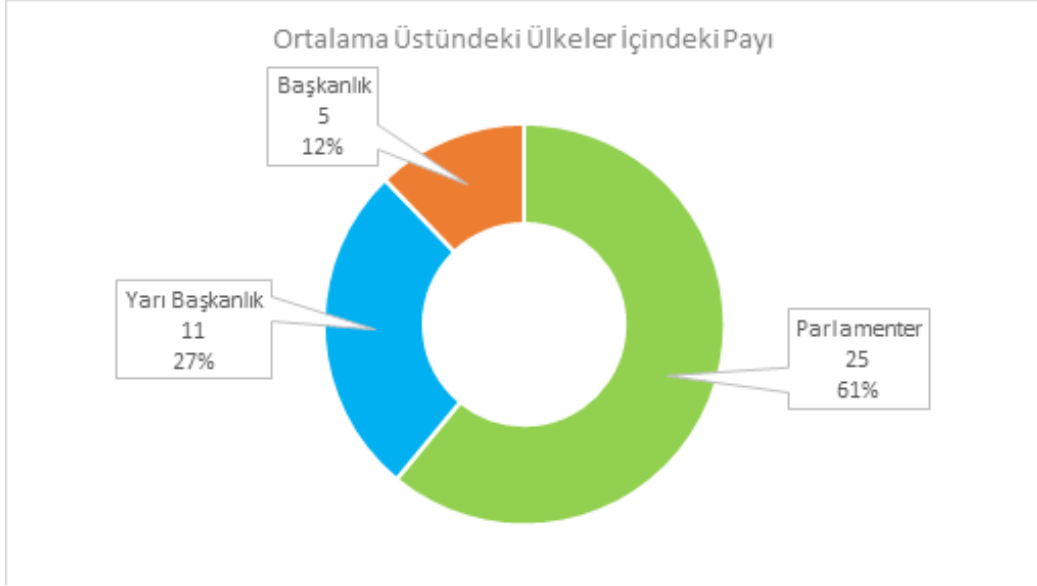
Gelir dağılımı eşitliğinde 75 ülke ile karşılaştırıldığında, Türkiye 40,2'lik puan ile hem dünya ortalamasının hem de üç yönetim sisteminin her birinin ortalamasının altında kalıyor. Bu sonuçla Türkiye gelir dağılımı eşitliğinde dünyada 89. sırada bulunuyor.

Grafik 8. 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ortalama Üstündeki Ülkelerin Oranı

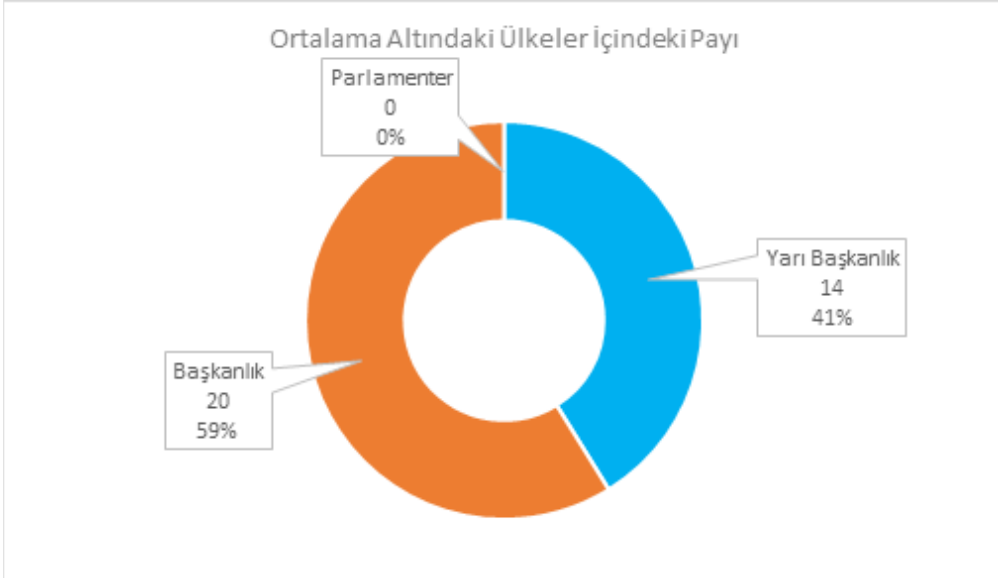

75 ülke arasında, parlamenter sistemle yönetilen ülkelerin tümü, yarı başkanlık ile yönetilenlerin yüzde 44'ü ve başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin yüzde 20'si Gini Endeksi'nde dünya ortalamasının üzerindedir.

Grafik 9. 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Üstündeki Ülkeler İçindeki Payı

Grafik 10. 75 Ülkede Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Altındaki Ülkeler İçindeki Payı

Gelir dağılımı eşitliğinde, ortalama üstündeki ülkeler arasında parlamenter sistemin payı yüzde 61, yarı başkanlık sisteminin yüzde 27 ve başkanlık sisteminin yüzde 12'dir. Ortalama altında parlamenter ülke bulunmamaktadır. Öte yandan ortalama altındaki ülkelerin yüzde 59'unu başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler oluşturmaktadır.

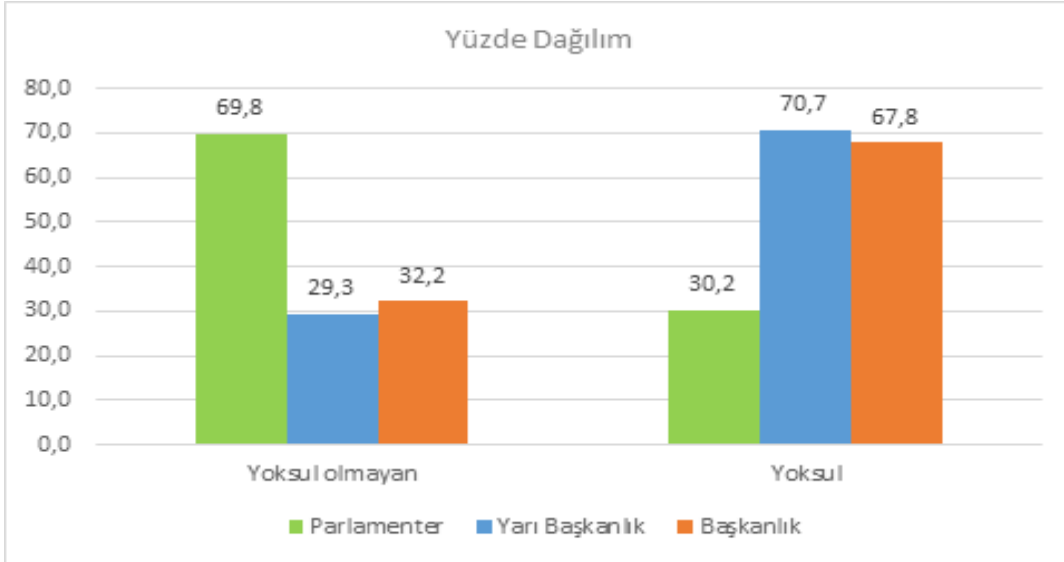
3. Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Yoksulluk Durumu

Çok Boyutlu Küresel Yoksulluk Endeksi (MPI) aşırı boyutlardaki küresel yoksulluğu ölçmek üzere Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişme Girişimi (Oxford Poverty and

Human Development Initiative - OPHI) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişme Raporu tarafından hazırlanmaktadır.

Endekste, yoksulluk üç boyutta ele alınmaktadır: Eğitim, sağlık ve hayat standardı. Eğitim boyutunda eğitim yılı ve çocukların okula devamı; sağlık boyutunda çocuk ölümleri ve beslenme; hayat standardı boyutunda ise elektrik kullanımı, sağlık, içme suyu, barınma, kullanılan yakıt türü ve sahip olunan araç gereçler yer alıyor³¹. 2015 Endeksi'nde küresel ölçekte en yoksul durumda değerlendirilen 101 ülke bulunmaktadır.

Grafik 11. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Yoksul ve Yoksul Olmayan Ülkelerin Dağılımı (Yüzde)

BM'ye üye 193 ülke arasında 86 parlamenter ülkenin 60'ı yoksul olmayan ülke grubunda yer alıyor. Başkanlık sistemiyle yönetilen 59 ülkenin 19'u; yarı başkanlıkla yönetilen 41 ülkenin 12'si yoksul olmayan ülke grubunda. Diğer yandan, parlamenter ülkelerin 26'sı (%30,2); başkanlıkla yönetilen ülkelerin 40'ı (%67,8) ve yarı başkanlıkla yönetilen ülkelerin 29'u (%70,7'si) yoksul 101 ülke arasında yer alıyor. Parlamenter ülkelerin 1/3'ünden azı yoksul gruptayken, başkanlık ve yarı başkanlıkla yönetilen ülkelerin 2/3'ünden fazlası yoksulluk içinde bulunuyor.

a) 101 Ülkede Yoksulluk

Yoksul ülkelerin Çok Boyutlu Küresel Yoksulluk Endeksi'ne ilişkin değerleri ve bu ülkelerin yönetim sistemlerine göre dağılımı makalenin sonunda Tablo 6'da yer alıyor. Tabloda ayrıca "yoksulların nüfus içindeki oranı" ve "yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu" da verilmektedir. Ülkelerin sıralamasında Oxford Yoksulluk ve

31 Sabina Alkire ve Gisela Robles, *Multidimensional Poverty Index - 2015: Brief Methodological Note and Results*, Oxford Poverty and Human Development Initiative, University of Oxford, Briefing 31, 2015, s. 4-5. Endeks verileri için: "Global MPI Data Tables for 2015: Table 1.1 Main MPI Results", Oxford Poverty and Human Development Initiative, <http://www.ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/mpi-2015/mpi-data>, (Erişim: 14 Ocak 2016).

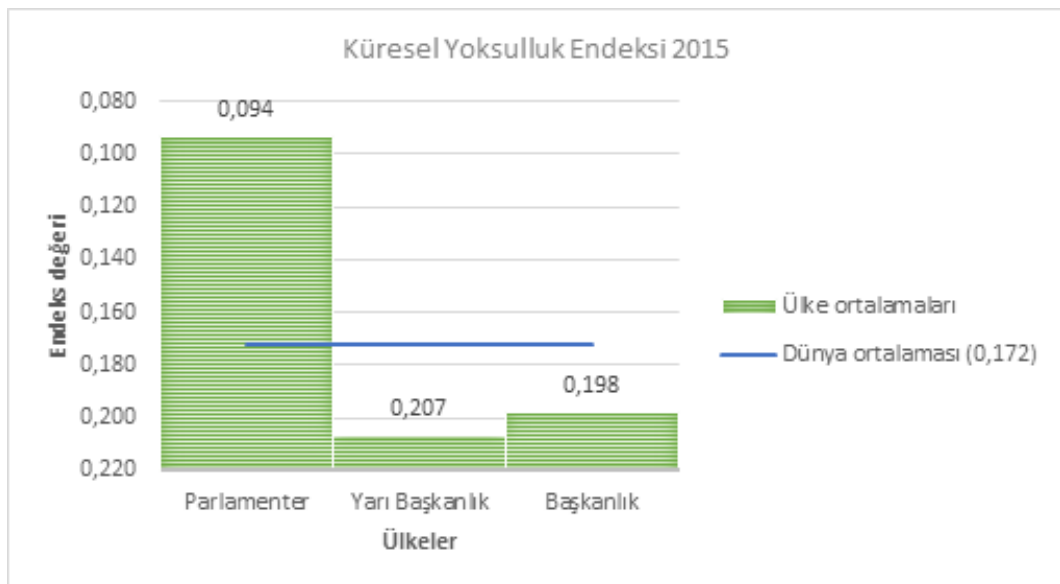
İnsani Gelişme Girişimi'nin Yoksulluk Endeksi'ne göre, en az yoksuldan en çok yoksula doğru 0 ile 1 değerleri arasında yapmış olduğu ülke sıralaması dikkate alınmış, bu değerler yönetim sistemlerine göre düzenlenmiştir. Tablo 3'te ise yoksul ülkelerin yönetim sistemlerine göre bilgileri, ortalama endeks değerleri, ortalama altında ve üstünde kalan ülke sayıları ile oranları yer almaktadır.

Tablo 3. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Sonuçlar (101 Ülke)

Yönetim sistemi	Yoksul ülke sayısı	Ortalama	Ortalama üstündeki ülke sayısı	Ortalama üstündeki ülke oranı	Ortalama altındaki ülke sayısı	Ortalama altındaki ülke oranı	Ortalama üstündeki ülkeler içindeki payı	Ortalama altındaki ülkeler içindeki payı
Parlamente	26	0,094	20	76,92	6	23,08	35,09	13,64
Yarı Başkanlık	29	0,207	14	48,28	15	51,72	24,56	34,09
Başkanlık	40	0,198	20	50	20	50	35,09	45,45
Diğer	6	0,180	3	50	3	50	5,26	6,82
Dünya	101	0,172	57		44		100	100

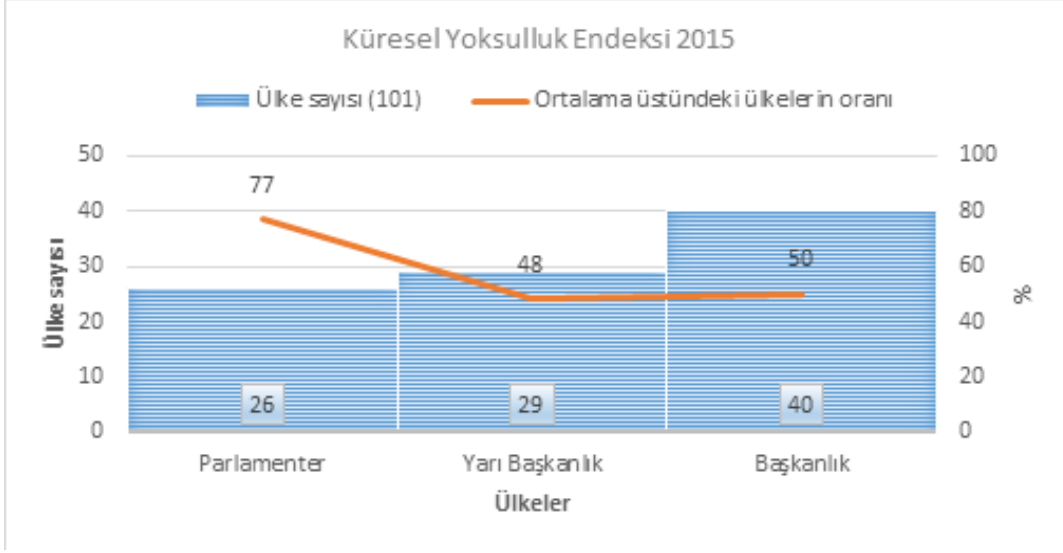
Yoksulluk endeksinde değer ne kadar küçük ise, ülke o kadar az yoksul, değer ne kadar yüksekse o kadar çok yoksul durumda değerlendirilmektedir. Endekste yer alan parlamenter ülkeler 0,094 ortalama ile dünya yoksulluk ortalamasının üzerinde bulunuyor; diğer bir ifadeyle parlamenter ülkeler en az yoksulluk ortalamasına sahiptir. Başkanlık ve yarı başkanlık sistemi ile yönetilen ülkeler ise 0,198 ve 0,207 ortalama değerler ile 0,172 olan dünya yoksulluk ortalamasının oldukça altında kalmaktadır.

Grafik 12. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Yoksul Ülkelerin Ortalamaları

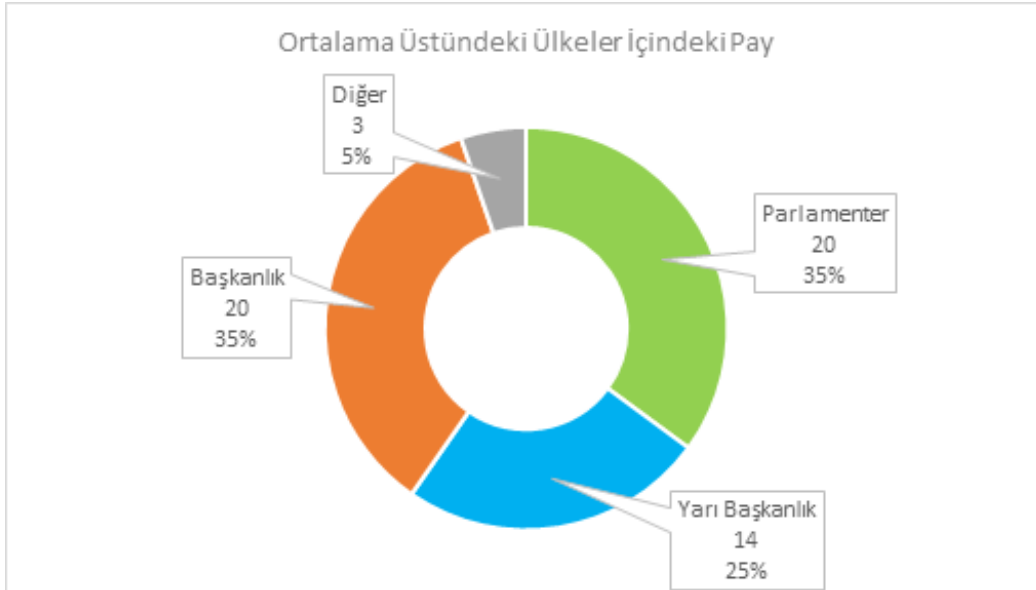
Grafikte görüldüğü üzere, yoksulluk yarı başkanlık ve başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerde daha yaygın durumda. Parlamenter ülkelerin yoksul ülkeleri dünya ortalamasının ve diğer iki sistemin ortalamalarının hayli üstünde bir seviyede bulunuyor.

Grafik 13. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ortalama Üstündeki Ülkelerin Oranı

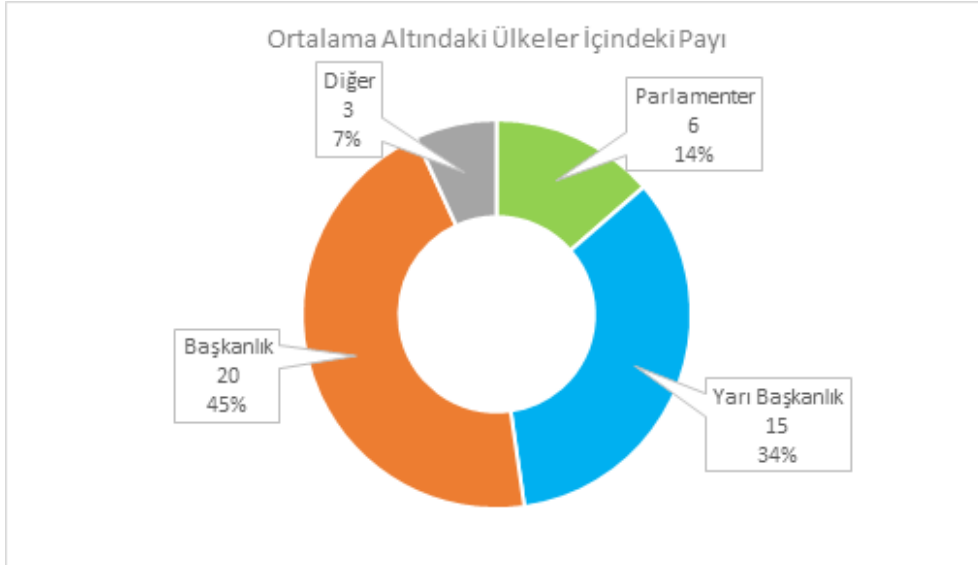

Yoksul ülkeler arasında, parlamenter sistemle yönetilen ülkelerin yüzde 77'si, yarı başkanlıkla yönetilenlerin yüzde 48'i, başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin de yüzde 50'si dünya ortalamasının üzerindedir.

Grafik 14. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Üstündeki Ülkeler İçindeki Payı

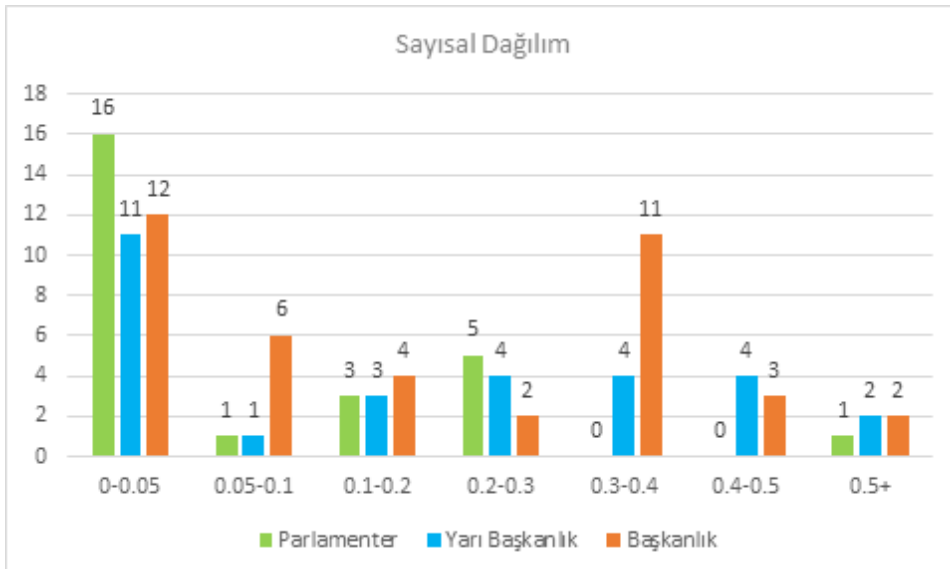
Grafik 15. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Altındaki Ülkeler İçindeki Payı

Ortalama üstündeki ülkeler içinde parlamenter ve başkanlık sistemlerinin her birinin payı yüzde 35'tir. Ancak, dünya ortalamasının altındaki ülkelerde parlamenter sistemin payı yüzde 14, başkanlık sisteminin payı ise yüzde 45'tir. Bu da, başkanlık ve yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerin dünyadaki yoksulluğun çok büyük bir kısmını paylaştığını gösteriyor.

Yoksul ülkelerin durumunu değerlendirirken Grafik 11'de yer alan yoksul olan ve olmayan ülke oranlarını göz önünde bulundurmak gerekir. Ayrıca yoksul ülke kategorisinde kaç ülke bulunduğu kadar, en azdan en çoğa doğru 7 seviyeli yoksulluk ölçeğinde bu ülkelerin nasıl dağıldığı da önemlidir.

Grafik 16. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Yoksul Ülkelerin Dağılımı ve Yoksulluk Seviyesi

26 yoksul parlamenter ülkenin 16'sı en az yoksulluk seviyesinde, 10'u ise diğer seviyelerdedir. 40 başkanlık ülkesinin ise 12'si en az yoksulluk seviyesinde, 28'i ise diğer seviyelerdedir.

b) 75 Ülkede Yoksulluk

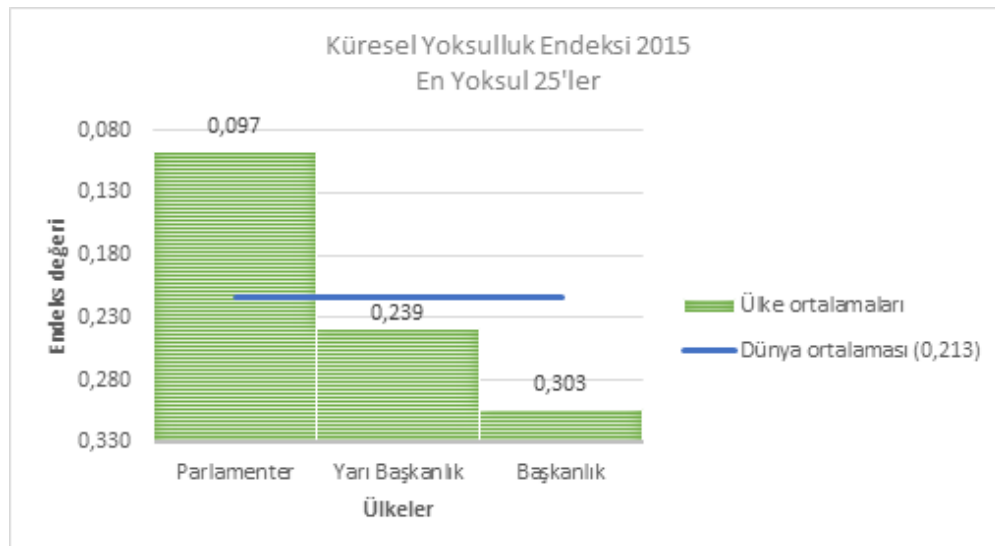
Tablo 4'te Küresel Yoksulluk Endeksi'nde her üç yönetim sisteminin *en yoksul* 25 ülkesine ait veriler yer almaktadır. 75 ülkenin 2015 Yoksulluk Endeksi ortalaması 0,213'tür.

Tablo 4. 75 Ülkede Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Sonuçlar

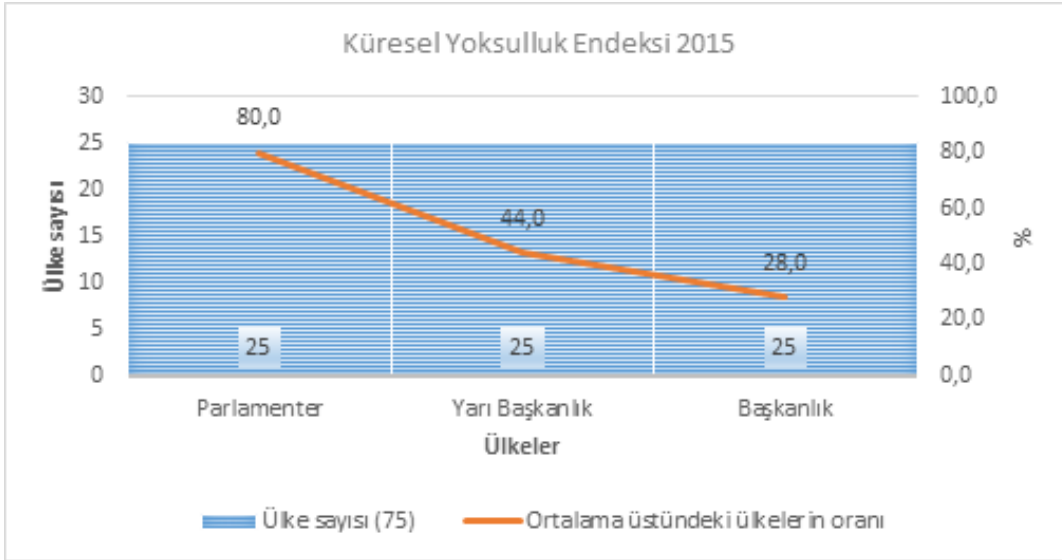
Yönetim sistemi	Ülke sayısı	Ortalama	Ortalama üstündeki ülke sayısı	Ortalama üstündeki ülke oranı	Ortalama altındaki ülke sayısı	Ortalama altındaki ülke oranı	Ortalama üstündeki ülkeler içindeki payı	Ortalama altındaki ülkeler içindeki payı
Parlamenter	25	0,097	20	80	5	20	52,63	13,51
Yarı Başkanlık	25	0,239	11	44	14	56	28,95	37,84
Başkanlık	25	0,303	7	28	18	72	18,42	48,65
75 Ülke	75	0,213	38		37		100	100

75 ülke içinde en yoksul parlamenter ülkeler 0,097 ortalama ile 0,213 olan dünya ortalamasının üzerinde bulunuyor. Yarı başkanlık sistemi ile yönetilen ülkeler 0,239 ortalama ile dünya ortalamasının altında, başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler ise 0,303 ortalama ile yarı başkanlık sisteminin de altında kalıyor. 75 ülke içinde ortalama üstündeki 38 ülkenin 20'sini parlamenter ülkeler, 11'ini yarı başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler ve 7'sini başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler oluşturuyor.

Grafik 17. 75 Ülkede Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Yoksul Ülkelerin Ortalamaları

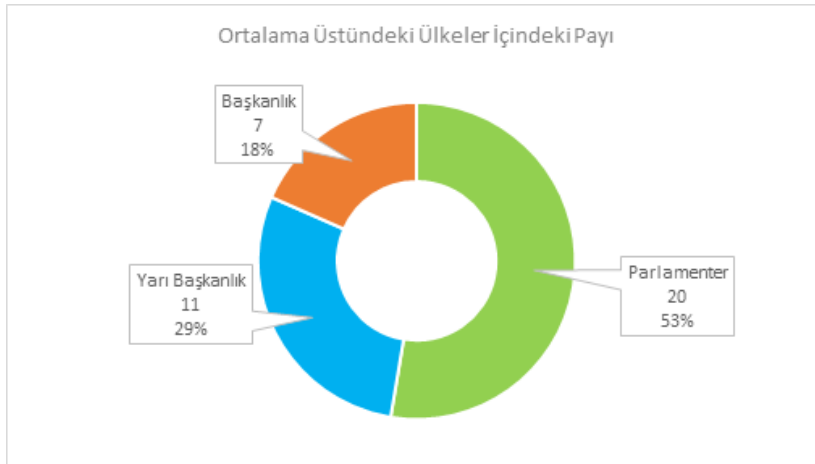

Grafik 18. 75 Ülkede Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ortalama Üstündeki Ülkelerin Oranı

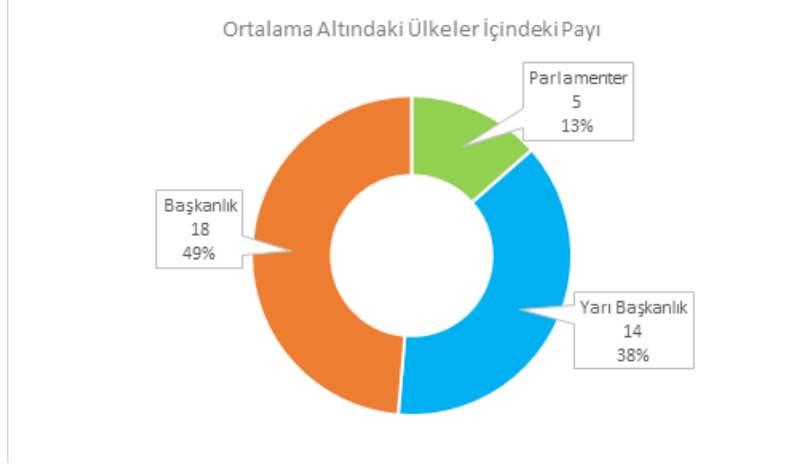
75 ülke içinde parlamenter ülkelerin yüzde 80'i, yarı başkanlık ülkelerinin yüzde 44'ü ve başkanlık sistemi ile yönetilen ülkelerin yüzde 28'i dünya ortalamasının üzerindedir.

Grafik 19. 75 Ülkede Yoksulluk: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Üstündeki Ülkeler İçindeki Payı

En yoksul 75 ülke arasında, dünya ortalamasının üstündeki ülkeler arasında parlamenter sistemin payı yüzde 53, yarı başkanlık sisteminin yüzde 29 ve başkanlık sisteminin yüzde 18'dir.

Grafik 20. 75 Ülkede Yoksulluk: Yönetim Sistemlerinin Ortalama Altındaki Ülkeler İçindeki Payı

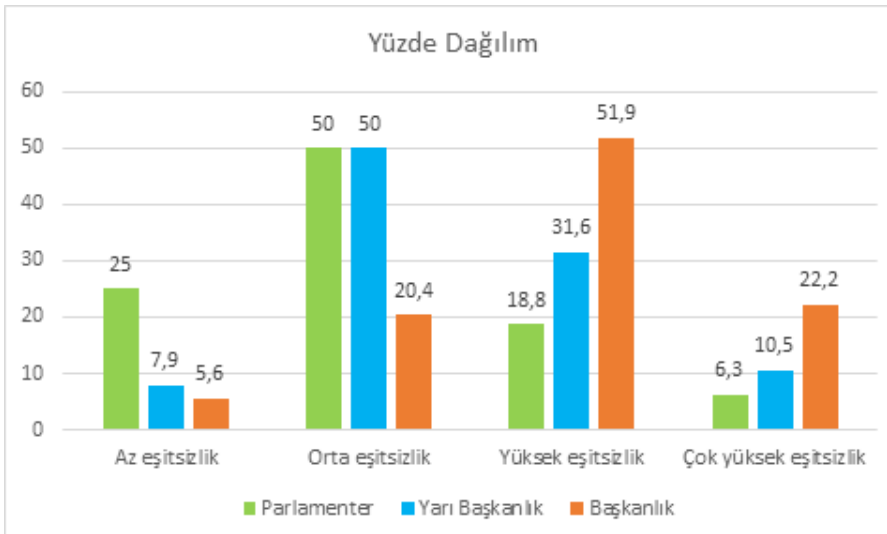

Dünya ortalamasının altında kalan ülkeler içinde ise parlamenter sistemin payı yüzde 13'ken, yarı başkanlık sisteminin payı yüzde 38 ve başkanlık sisteminin payı yüzde 49'dur.

Sonuç ve Değerlendirmeler

Bu makalede incelenen gelir dağılımı eşitliği/eşitsizliği (Gini endeksi) ve yoksulluk endeksi sonuçları yönetim sistemlerinin durumunu sarıh bir şekilde ortaya koymaktadır. Gelir dağılımı eşitsizliği açısından endekste yer alan 161 ülke içinde parlamenter ülkeler 35,73 ortalama ile 39,32 olan dünya ortalamasının üstünde bulunmaktadır; bu sonuca göre parlamenter ülkeler en az gelir dağılımı eşitsizliği ortalamasına sahip bulunuyor. Yarı başkanlık ülkeleri 39 ortalama değer ile dünya ortalamasına yakın bir noktada. Fakat başkanlık sistemi ile yönetilen ülkeler 43,63 ortalama değer ile dünya ortalamasının altında kalmaktadır.

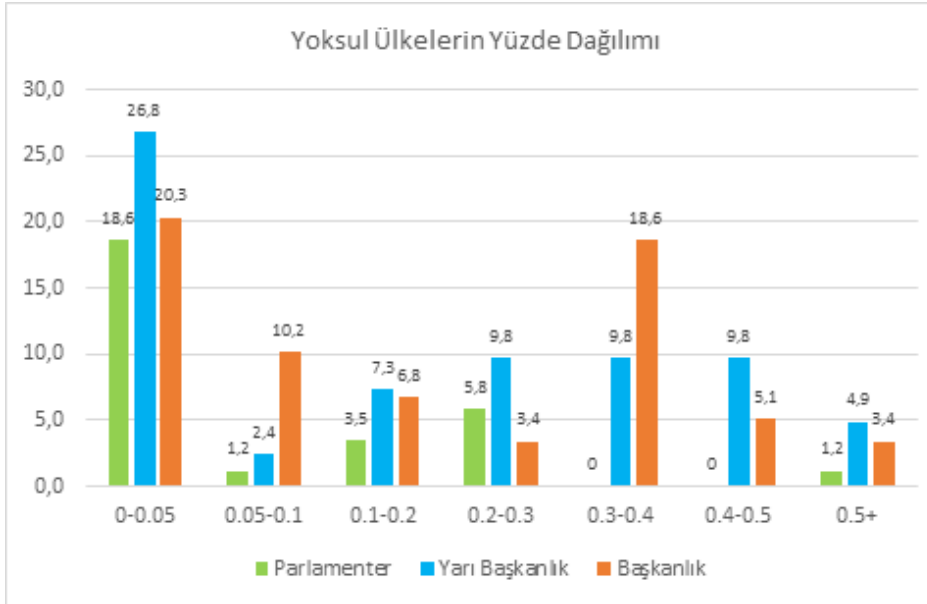
Grafik 21. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Dağılımı ve Eşitsizlik Seviyesi (Yüzde)

Parlamenteer ÷lkelerin y÷zde 25'i az, y÷zde 50'si orta, y÷zde 6'sı çok y÷ksek gelir dağılımlı eşitsizliği seviyesindedir. Başkanlık ÷lkelerinin ise y÷zde 6'sı az, y÷zde 74'ü y÷ksek ve çok y÷ksek gelir dağılımlı eşitsizliği seviyesindedir. Yarı başkanlık sisteminde de gelir dağılımlı eşitsizliği y÷ksek olmakla birlikte, y÷netim sistemleri içinde gelir dağılımlı eşitsizliği en yoğun olarak başkanlık sistemiyle y÷netilen ÷lkelerde yaşanmaktadır.

Yoksulluk durumunda da benzer bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Parlamenteer ÷lkelerin y÷zde 30'u, başkanlık ÷lkelerinin y÷zde 68'i ve yarı başkanlık ÷lkelerinin y÷zde 71'i yoksul 101 ÷lke arasında yer almaktadır. Buna g÷re parlamenteer ÷lkelerin 1/3'÷nden azı yoksul gruptayken, başkanlık ve yarı başkanlık ÷lkelerinin 2/3'÷nden fazlası yoksulluk içinde bulunuyor. Yoksul ÷lkelerin içinde bulunduğu yoksulluk seviyesine g÷re dağılımlı da y÷netimlerin işleyişine dair hayli fikir vermektedir.

Grafik 22. D÷nyada Yoksulluk: Y÷netim Sistemlerine G÷re Yoksul ÷lkelerin Dağılımlı (Y÷zde)

÷stteki grafiğe g÷re, 86 parlamenteer ÷lkenin y÷zde 19'unun en az yoksulluk d÷zeyeinde bulunduğu g÷r÷lmektedir. 59 başkanlık ÷lkesinin ise y÷zde 20'sinin en az yoksulluk seviyesinde, y÷zde 48'inin ise daha y÷ksek yoksulluk seviyelerinde olduğu tespit edilebiliyor. Başkanlık ve yarı başkanlık ÷lkelerinin gelir dağılımlı eşitsizliğinde olduğu gibi, yoksullukta da parlamenteer ÷lkelerden ciddi biçimde farklı bir seyir izlediği g÷r÷l÷yor.

Çalışmanın sonuçları g÷stermektedir ki, gelir dağılımlıının g÷rece adaetli olduğu ve refahın t÷m topluma g÷rece dengeli biçimde dağıtıldığu ÷lkeler ağırlıklı olarak parlamenteer sistem ile y÷netilmektedir.

Bu makalede ortaya çıkan sonuçları ekonomik gelişmişlik, hukuk, sağlık hizmetleri, yaşam standartları, demokrasi, basın zg÷rl÷đü, siyasi haklar ve zg÷rl÷kler, istikrar gibi yine uluslararası d÷zeyde l÷m÷ yapılan endekslerle birlikte değerlendirmek y÷netim sistemlerine dair daha fazla fikir verecektir. Kaldı ki, bu çalışmada yer alan

parlamentar, başkanlık ve yarı başkanlık ülkelerinin listesine göz atmak ve ülkelerle ilgili kısa bir araştırma yapmak dahi yönetim sistemlerinin işleyişine ve muhtemel sonuçlarına dair bir fikir verecektir.

Kaynakça

- “2015 World Development Indicators: Distribution of Income or Consumption”, The World Bank, <http://wdi.worldbank.org/table/2.9>, Son Güncelleme: 16.12.2015. (Erişim: 26 Ocak 2016).
- Alkire, Sabina ve Gisela Robles, *Multidimensional Poverty Index - 2015: Brief Methodological Note and Results*, Oxford Poverty and Human Development Initiative, University of Oxford, Briefing 31, 2015
- “Angola Country Profile”, BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13036732>, 11 Ocak 2016, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “Angola”, Freedom House, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2015/angola>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- Bağcı, H. Emre, *Parlamentar Sistem mi, Başkanlık mı?: Yoksulluktan Hukukun Üstünlüğüne Ülkelerin Dünyadaki Yeri*, İstanbul: Gonca Yayınevi, 2016.
- Bağcı, H. Emre, “Parlamentar ve Başkanlık Sistemiyle Yönetilen Ülkelerde İstikrar Durumu”, *Köprü Dergisi* 136 (2016): 23-36.
- Bağcı, H. Emre, “The Role of Political Institutions in Tackling Political Fragmentation and Polarization: Presidentialism versus Parliamentarism”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 3/1 (2002): 147-162, Çevrimiçi: <http://www.emrebagci.com/yayinlar/The-role-of-political-institutions-in-tackling-political-fragmentation-and-polarization.pdf>.
- Barrington, Lowell, *Comparative Politics: Structures and Choices*, 2. Baskı, Wadsworth: Cengage Learning, 2012.
- Clark, William Roberts, Matt Golder, Sona Nadenichek Golder, *Principles of Comparative Politics*, 2. Baskı, Los Angeles, London, New York: Sage Publications, 2013.
- “Côte D’ivoire: Public Administration Country Profile”, United Nations Division for Public Administration and Development Management (DPADM), Department of Economic and Social Affairs (DESA), September 2007, Çevrimiçi: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan028168.pdf>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “Distribution of Family Income - Gini Index”, CIA The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2172.html>, (Erişim: 5 Şubat 2016).
- “Djibouti: Government”, Global Edge, Michigan State University, <http://globaledge.msu.edu/countries/djibouti/government>, (Erişim: 4 Şubat 2016).
- Elgie, Robert, “What is Semi-Presidentialism and Where is It Found?”, Robert Elgie ve Sophia Moestrup (ed.), *Semi-Presidentialism Outside Europe: A Comparative Study*, London, New York: Routledge, 2007.

- “Executive Branch”, Government of Namibia, <http://www.gov.na/executive>, (Erişim: 6 Şubat 2016).
- “Executive Branch”, Government of the Federated States of Micronesia, <http://www.fsmgov.org/ngovt.html>, (Erişim: 3 Şubat 2016).
- Gastwirth, Joseph L., “The Estimation of the Lorenz Curve and Gini Index”, *The Review of Economics and Statistics*, 54/ 3 (1972): 306-316.
- “General Information on the Political System of AR”, Azerbaijan Respublikasının Ali Mahkemesi, <http://www.supremecourt.gov.az/en/static/view/1>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “Global MPI Data Tables for 2015: Table 1.1 Main MPI Results”, Oxford Poverty and Human Development Initiative, <http://www.ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/mpi-2015/mpi-data>, (Erişim: 14 Ocak 2016).
- “Government System”, The Government of the Republic of Armenia, <http://www.gov.am/en/gov-system>, (Erişim: 6 Şubat 2016).
- “Government: Overview”, Embassy of Angola Washington D.C., <http://www.angola.org/index.php?page=overview>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “Government”, Services du Premier Ministre du Cameroun, <http://www.spm.gov.cm/en/government.html>, (Erişim: 5 Şubat 2016).
- “Government”, The Government of the Republic of Nauru, <http://www.naurugov.nr/government.aspx>, (Erişim: 4 Şubat 2016).
- “Income Gini Coefficient”, United Nations Development Programme, Human Development Reports, <http://hdr.undp.org/es/content/income-gini-coefficient>, (Erişim: 28 Ocak 2016).
- “Information about the President’s Office”, The Government of the Republic of Nauru, <http://www.naurugov.nr/government/the-president’s-office.aspx>, (Erişim: 4 Şubat 2016).
- “Islamic Republic of Iran: An Islamic Popular System (13)”, Iran English Radio, <http://english.irib.ir/analysis/articles2/item/169658-islamic-republic-of-iran-an-islamic-popular-system-13>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- Korkmaz, Tuğrul, “Hükümet Sistemleri ve Türkiye Üzerine Bir Analiz”, *Akademik Hassasiyetler Dergisi* 3/6 (2016): 43-57.
- “Organisation Structure”, Parliament of Singapore, <https://www.parliament.gov.sg/organisation-structure>, (Erişim: 3 Şubat 2016).
- “Parline Database: Parliamentary Oversight Module”, Inter-Parliamentary Union, <http://www.ipu.org/parline-e/mod-oversight.asp>, (Erişim: 18 Eylül 2016).
- “Political System”, Slovak Republic.Org, <http://www.slovak-republic.org/politics>, (Erişim: 5 Şubat 2016).
- “Prime Ministry”, The Hashemite Kingdom of Jordan: The Official Site of the Jordanian e-Government, http://www.jordan.gov.jo/wps/portal/!ut/p/b1/04_SjzQ0tjS-1NLYwNNCP0I_KSyzLTE8syczPS8wB8aPM4sMsvS3CvN0NDSw83C0MP-L0MjMx8zZ2MDVwN9YNT8_RzoxwVAdrPvkU!/?nameEntity=The%20Prime%20Ministry, (Erişim: 3 Şubat 2016).

- Reilly, Benjamin, “Semi-presidential Democracy in East Asia”, East Asia Forum: Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific, <http://www.eastasiaforum.org/2008/11/08/semi-presidentialism-and-democratic-development-in-east-asia-grows> (Erişim: 2 Şubat 2016).
- Sánchez, Roberto Gándara, “Parliamentary and Presidential Systems”, *Puerto Rico Encyclopedia*, <http://www.encyclopediapr.org/ing/article.cfm?ref=13010903>, 11 Eylül 2014 (Erişim: 2 Şubat 2016).
- Shugart, Matthew Søberg, “Semi-Presidential Systems: Dual Executive And Mixed Authority Patterns”, *French Politics*, 2005, no. 3, ss. 323-351.
- “State: Political System”, Slovenia.Si, <http://www.slovenia.si/slovenia/state>, (Erişim: 5 Şubat 2016).
- “Switzerland’s Political System”, The Federal Council: The Portal of the Swiss Government, <https://www.admin.ch/gov/en/start/federal-council/political-system-of-switzerland.html>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “The Cabinet: 12 December 2015 – Present”, Embassy of Tanzania, Germany, <http://www.tanzania-gov.de/tanzania/the-cabinet>, (Erişim: 2 Şubat 2016).
- “The Executive Powers of State”, The Presidency, Republic of Ghana, <http://www.presidency.gov.gh/executive>, (Erişim: 3 Şubat 2016).
- TÜİK, “Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2012: En Zengin Kesimin Geliri En Yoksul Kesimin Gelirinin 8 Katı Oldu”, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni,13594, 23 Eylül 2013, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13594> (Erişim: 25 Ekim 2016).

*Liste 4. Parlamentolar Arası Birlik Verilerine göre Avrupa Ülkelerinin Yönetim Sistemi*³²

Sıra	Ülke Adı	Siyasal Rejim Tipi
1	Almanya	Parlamentar
2	Andorra	Parlamentar Eş-Prenslik
3	Avusturya	Parlamentar
4	Belçika	Parlamentar / Anayasal Monarşi
5	Beyaz Rusya	Başkanlık
6	Bulgaristan	Parlamentar
7	Çek Cum.	Parlamentar
8	Danimarka	Parlamentar / Anayasal Monarşi
9	Estonya	Parlamentar
10	Fransa	Yarı-başkanlık
11	Hırvatistan	Parlamentar
12	Hollanda	Parlamentar / Anayasal Monarşi
13	İngiltere	Parlamentar / Anayasal Monarşi
14	İrlanda	Parlamentar
15	İspanya	Parlamentar / Anayasal Monarşi
16	İsveç	Parlamentar / Anayasal Monarşi
17	İsviçre	Yarı-doğrudan Demokrasi
18	İzlanda	Parlamentar
19	Kıbrıs	Başkanlık
20	Letonya	Parlamentar
21	Lihtenştayn	Parlamentar / Anayasal Monarşi
22	Litvanya	Parlamentar
23	Lüksemburg	Parlamentar / Anayasal Monarşi
24	Macaristan	Parlamentar
25	Makedonya	Parlamentar
26	Monako	Parlamentar / Anayasal Monarşi
27	Polonya	Parlamentar
28	Romanya	Yarı-başkanlık
29	Rusya	Yarı-başkanlık
30	Sırbistan	Yarı-başkanlık
31	Slovakya	Parlamentar
32	Slovenya	Parlamentar
33	Türkiye	Parlamentar
34	Ukrayna	Yarı-başkanlık
35	Yunanistan	Parlamentar

Veritabanında Yönetim Bilgisi Eksik Ülkeler

36	Arnavutluk	Parlamentar
37	Bosna Hersek	Parlamentar
38	Finlandiya	Parlamentar
39	İtalya	Parlamentar
40	Karadağ	Parlamentar
41	Kosova	Parlamentar
42	Malta	Parlamentar
43	Moldova	Parlamentar
44	Norveç	Parlamentar / Anayasal Monarşi
45	Portekiz	Yarı-başkanlık
46	San Marino	Parlamentar

32 "Parline Database: Parliamentary Oversight Module", Inter-Parliamentary Union, <http://www.ipu.org/parline-e/mod-oversight.asp>, (Erişim: 18 Eylül 2016).

Tablo 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (Gini Endeksi - 161 Ülke)

Parlamente Ülkeler				Yarı Başkanlık Ülkeleri				Başkanlık Ülkeleri			
Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini
2	Slovenya	2012	25,6	1	Ukrayna	2013	24,6	4	Belarus	2012	26
3	Norveç	2012	25,9								
5	Çek Cumhuriyeti	2012	26,1								
5	Slovakya	2012	26,1								
8	Kosova	2013	26,7					7	Kazakistan	2013	26,4
9	İzlanda	2012	26,9								
10	Finlandiya	2012	27,1	11	Romanya	2012	27,3				
11	İsveç	2012	27,3								
13	Kırgızistan	2012	27,4								
14	Belçika	2012	27,6					15	Afganistan	2013	27,8
16	Hollanda	2012	28								
17	Moldova	2013	28,5								
18	Arnavutluk	2012	29								
19	Danimarka	2012	29,1								
20	Irak	2012	29,5								
21	Pakistan	2010	29,6	22	Sırbistan	2010	29,7				
23	Almanya	2011	30,1								
24	Avusturya	2012	30,5								
25	Macaristan	2012	30,6								
26	Kamboçya	2012	30,8	26	Mısır	2008	30,8	26	Tacikistan	2009	30,8
				26	Sao Tome ve Principe	2010	30,8				
				30	Ermenistan	2013	31,5				
				30	Nijer	2011	31,5				

AZ EŞİTSİZLİK

ORTA EŞİTSİZLİK

Tablo 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (Gini Endeksi - 161 Ülke)

Parlamente Ülkeler			Yarı Başkanlık Ülkeleri			Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini
32	İsviçre	2012	31,6	32	Doğu Timor	2007	31,6				
34	Bangladeş	2010	32								
34	Hırvatistan	2011	32								
36	Japonya	2008	32,1								
38	İrlanda	2012	32,5	37	Polonya	2012	32,4				
39	İngiltere	2012	32,6								
40	Nepal	2010	32,8								
41	Bosna Hersek	2007	33	41	Mali	2009	33				
44	Estonya	2012	33,2	43	Fransa	2012	33,1				
44	Eyüpya	2010	33,2								
44	Karadağ	2013	33,2								
48	Kanada	2010	33,7					47	Burundi	2006	33,4
48	Ürdün	2010	33,7					48	Azerbaycan	2008	33,7
53	Hindistan	2009	33,9					48	Gine	2012	33,7
57	Lüksemburg	2012	34,8	52	Mogolistan	2012	33,8	54	Sierra Leone	2011	34
58	Avustralya	2010	34,9	56	Filistin	2009	34,5	55	Kıbrıs	2012	34,3
59	İtalya	2012	35,2								
59	Litvanya	2012	35,2								
64	Letonya	2012	35,5	61	Cezayir	1995	35,3	61	Özbekistan	2003	35,3
66	Mauritius	2012	35,8	66	Suriye	2004	35,8	63	Sudan	2009	35,4
				66	Tunus	2010	35,8	65	Endonezya	2010	35,6

ORTA EŞİTİSİZLİK

Tablo 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (Gini Endeksi - 161 Ülke)

Parlamente Ülkeler			Yarı Başkanlık Ülkeleri			Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini
69	İspanya	2012	35,9	71	Portekiz	2012	36				
71	Bulgaristan	2012	36								
74	Yunanistan	2012	36,7					73	Liberya	2007	36,5
76	Vanuatu	2010	37,2	77	İran	2013	37,4	75	Maldivler	2009	36,8
79	Kiribati	2006	37,6	78	Moritanya	2008	37,5				
82	Tonga	2009	38,1	80	Tanzanya	2011	37,8				
84	Butan	2012	38,7	83	Sri Lanka	2012	38,6				
86	Tayland	2012	39,3	87	Burkina Faso	2009	39,8				
89	Türkiye	2012	40,2	88	Gürcistan	2013	40	89	Kongo	2011	40,2
				91	Senegal	2011	40,3				
93	Fas	2007	40,7	92	Madagaskar	2010	40,6	94	Türkmenistan	1998	40,8
								95	ABD	2013	41,1
				97	Rusya	2012	41,6				
				99	Çin	2010	42,1	98	Uruguay	2013	41,9
				99	Demokratik Kongo	2012	42,1				
				101	Gabon	2005	42,2	102	Arjantin	2013	42,3
104	Saint Lucia	1995	42,6					103	Uganda	2012	42,4
105	Samoa	2008	42,7					105	Angola	2008	42,7
107	Fiji	2008	42,8	107	Kamerun	2007	42,8	107	Gana	2005	42,8
107	İsrail	2010	42,8					107	Sejšeller	2006	42,8
								112	Filipinler	2012	43
								112	Nijerya	2009	43
								114	Fildişi Sahili	2008	43,2

ORTA EŞİTİZLİK

YÜKSEK EŞİTİZLİK

Tablo 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (Gini Endeksi - 161 Ülke)

Parlamente Ülkeler			Yarı Başkanlık Ülkeleri			Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini
								115	Çad	2011	43,3
								116	Benin	2011	43,4
								117	El Salvador	2013	43,5
				121	Peru	2013	44,7				
				122	Cibuti	2012	45,1	123	Güney Sudan	2013	45,5
								125	Mozambik	2008	45,6
								126	Nikaragua	2009	45,7
								128	Malavi	2010	46,1
								131	Venezuela	2006	46,9
								132	Dominik Cumhuriyeti	2013	47,1
				133	Yeşil Burun	2007	47,2	134	Ekvator	2013	47,3
								134	Gambiya	2003	47,3
								136	Bolivya	2013	48,1
								136	Meksika	2012	48,1
								138	Paraguay	2013	48,3
								139	Kenya	2005	48,5
								140	Kosta Rika	2013	49,2
								141	Zimbabve	2006	50,1
								142	Şili	2013	50,5
				143	Gine-Bissau	2010	50,7	144	Ruanda	2010	51,3
								146	Panama	2013	51,7
								147	Guatemala	2011	52,4
YÜKSEK EŞİTSİZLİK											
ÇOK YÜKSEK EŞİTSİZLİK											

Tablo 5. Dünyada Gelir Dağılımı Eşitsizliği: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (Gini Endeksi - 161 Ülke)

Parlamente Ülkeler			Yarı Başkanlık Ülkeleri			Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini	Sıra	Ülke	Veri Yılı	Gini
149	Belize	1999	53,3					148	Brezilya	2013	52,9
152	Lesoto	2010	54,2					150	Kolombiya	2013	53,5
								151	Honduras	2013	53,7
								153	Zambiya	2010	55,6
157	Botsvana	2009	60,5	155	Orta Afrika	2008	56,2	154	Komor	2004	55,9
161	Güney Afrika	2011	63,4	158	Haiti	2012	60,8	156	Surinam	1999	57,6
				159	Namibya	2009	61	160	Mikronezya	2000	61,2

ÇOK YÜKSEK EŞİTSİZLİK

Tablodaki veriler şu kaynaklardan derlenmiştir ve daha sonra yönetim sistemlerine göre sınıflandırılmıştır. The World Bank, "2015 World Development Indicators: Distribution of Income or Consumption"; United Nations Development Programme, Human Development Reports, "Income Gini Coefficient"; CIA The World Factbook, "Distribution of Family Income - Gini Index"; Bağcı, Parlamenter Sistem mi, Başkanlık mı?, 19. Bölüm.

Tablo 6. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (101 Yoksul Ülke)

Parlamentar Ülkeler						Yarı Başkanlık Ülkeleri						Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu
5	Karadağ	2013	0,001	0,3	46,4	3	Sırbistan	2014	0,001	0,2	40,5	1	Belarus	2005	0	0	35,1
6	Bosna Hersek	2011/12	0,002	0,5	37,3	4	Ermenistan	2010	0,001	0,3	35,2	2	Kazakistan	2010/11	0,001	0,2	36,2
7	Makedonya	2011	0,002	0,7	35,7												
8	Moldova	2012	0,003	0,8	35,9												
10	Barbados	2012	0,003	0,9	34,2												
11	Saint Lucia	2012	0,003	1	35,4	9	Gürcistan	2005	0,003	0,8	35,2						
14	Arnavutluk	2008/09	0,005	1,4	37,7	12	Ukrayna	2012	0,004	1,2	34,8						
17	Ürdün	2012	0,006	1,7	35	13	Tunus	2011/12	0,004	1,2	38,5						
18	Tayland	2005/06	0,006	1,6	38,5	16	Filistin	2010	0,006	1,5	38,3						
19	Kırgızistan	2012	0,007	2	36,4												
20	Jamaika	2010	0,008	2	39,4							21	Özbekistan	2006	0,008	2,3	36,2
												22	Brezilya	2006	0,011	2,7	39,3
												23	Arjantin	2005	0,011	2,9	37,6
												24	Meksika	2012	0,011	2,8	38,8
						26	Mısır	2014	0,014	3,6	38,1	25	Ekvator	2013/14	0,013	3,5	38,5

0-0,05

Tablo 6. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (101 Yoksul Ülke)

Parlamente Ülkeler						Yarı Başkanlık Ülkeleri						Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu
29	Belize	2011	0,018	4,6	39,6	27	Suriye	2009	0,016	4,4	37,4	30	Maldiver	2009	0,018	5,2	35,6
31	Trinidad ve T.	2006	0,02	5,6	35,1							32	Dominik Cum.	2013	0,02	5,1	39
												33	Azerbaycan	2006	0,021	5,3	39,4
												34	Kolombiya	2010	0,022	5,4	40,9
						35	Çin	2012	0,023	5,2	43,2	36	Surinam	2010	0,024	5,9	40,8
37	Guyana	2009	0,03	7,7	39,2	38	Mogolistan	2010	0,037	9,2	40,7						
40	Güney Afrika	2012	0,044	11,1	39,5	39	Peru	2012	0,043	10,5	41						
41	Irak	2011	0,045	11,6	38,5							42	Filipinler	2013	0,052	11	47,3
												43	Tacikistan	2012	0,054	13,2	40,8
45	Fas	2010/11	0,067	15,4	43,7	46	Gabon	2012	0,07	16,5	42,5	44	Endonezya	2012	0,066	15,5	42,9
												47	Nikaragua	2011/12	0,072	16,1	45
												48	Honduras	2011/12	0,072	15,8	45,7
												50	Bolivya	2008	0,089	20,5	43,7

Tablo 6. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (101 Yoksul Ülke)

Parlamentar Ülkeler						Yarı Başkanlık Ülkeleri						Başkanlık Ülkeleri					
Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu
51	Butan	2010	0,119	27,2	43,9							52	Zimbabve	2014	0,127	29,7	42,7
53	Vanuatu	2007	0,129	30,1	42,7	54	Cibuti	2006	0,139	29,3	47,3	55	Gana	2011	0,139	30,4	45,8
57	Lesoto	2009	0,156	35,3	44,1	56	Sao Tome	2008/09	0,154	34,5	44,7	58	Komor	2012	0,173	36	47,9
62	Kamboçya	2010	0,212	45,9	46,1	61	Namibya	2013	0,193	42	46	60	Kongo	2011/12	0,181	39,7	45,7
63	Nepal	2011	0,217	44,2	49												
65	Pakistan	2012/13	0,23	44,2	52,1							64	Kenya	2008/09	0,229	47,8	48
69	Bangladeş	2011	0,253	51,3	49,4	66	Kamerun	2011	0,248	46	53,8						
72	Hindistan	2005/06	0,283	53,7	52,7	67	Haiti	2012	0,248	49,4	50,3						
						68	Togo	2013/14	0,252	50,1	50,4	70	Zambiya	2013/14	0,281	56,6	49,8
						73	Moritanya	2011	0,285	52,2	54,6						
						76	Senegal	2014	0,309	56,9	54,3	74	Nijerya	2013	0,303	53,2	56,8
												75	Benin	2011/12	0,307	62,2	49,3
												77	Fildişi Sahili	2011/12	0,31	58,7	52,8
												78	Sudan	2010	0,321	57,8	55,6
												79	Gambiya	2013	0,323	60,4	53,4
						80	Tanzanya	2010	0,332	65,6	50,7	81	Malavi	2010	0,334	66,7	50,1
												82	Ruanda	2010	0,35	69	50,8

Tablo 6. Dünyada Yoksulluk: Yönetim Sistemlerine Göre Ülkelerin Durumu (101 Yoksul Ülke)

	Parlamente Ülkeler						Yarı Başkanlık Ülkeleri						Başkanlık Ülkeleri					
	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu	Sıra	Ülke	Veri yılı	Endeks	Yoksulların nüfus içindeki oranı	Yoksullar arasındaki mahrumiyet yoğunluğu
0.3-0.4							84	Madagaskar	2008/09	0,357	66,9	53,3	83	Afganistan	2010/11	0,353	66,2	53,4
							85	Doğu Timor	2009/10	0,36	68,1	52,9	86	Uganda	2011	0,367	69,9	52,5
0.4-0.5												87	Liberya	2013	0,374	71,2	52,5	
												88	Mozambik	2011	0,389	69,6	55,9	
							89	D. Kongo	2013/14	0,401	75,1	53,4						
							90	Orta Afrika	2010	0,43	77,6	55,5	91	Burundi	2010	0,454	80,8	56,2
0.5+							92	Mali	2012/13	0,457	77,7	58,9	93	Gine	2012	0,459	75,1	61,1
							94	Gine-Bissau	2006	0,462	77,5	59,6	95	Sierra Leone	2013	0,464	81	57,3
							97	Burkina Faso	2010	0,535	84	63,7	98	Çad	2010	0,554	87,2	63,5
	100	Etiyopya	2011	0,564	87,3	64,6	101	Nijer	2012	0,605	89,3	67,7	99	Güney Sudan	2010	0,557	91,1	61,2

Tablodaki veriler şu kaynaktan derlenmiştir ve daha sonra yönetim sistemlerine göre sınıflandırılmıştır. Alkire ve Robles, Multidimensional Poverty Index - 2015, s. 4-5; "Global MPI Data Tables for 2015: Table 1.1 Main MPI Results", Oxford Poverty and Human Development Initiative, <http://www.ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/mpi-2015/mpi-data>, (Erişim: 14 Ocak 2016); Bağcı, *Parlamentar Sistem mi, Başkanlık mı?*, 14. Bölüm.

Inequality of Income Distribution and Poverty in Countries Governed by Parliamentary and Presidential Systems

H. EMRE BAĞÇE

Abstract: *In this article, parliamentary, presidential and semi-presidential governments are examined in terms of inequality of income distribution and poverty. In this way, it is aimed that hypothetical discussions about the advantages or disadvantages of political systems can be overcome and more refined knowledge about the nature of political systems can be reached through the concrete results of the analyses. In the first part of the study, it is determined and classified which countries in the world are governed by parliamentary system and which are governed by presidential and semi-presidential systems. In the second part, inequality of income distribution, measured by Gini Index (World Bank estimate) in more than one hundred and fifty countries of the world are reviewed and compared by parliamentary, presidential and semi-presidential systems. And in the third part, the poverty levels of one hundred and one countries in Multidimensional Poverty Index, which is developed by Oxford Poverty and Human Development Initiative, are assessed in terms of their affiliation to the competing political systems. According to the results of the study, it is found that inequality of income distribution is less in the countries governed by the parliamentary system, and in a similar way, it is more favorable in terms of poverty. Presidential and semi-presidential countries were found to be in somewhat negative condition in both categories.*

Keywords: *Parliamentary system, Presidential system, Semi-presidential system, Inequality of income distribution, Gini index, Poverty.*